

JAZYKOVÁ INTERAKCE

Peter Auer

SOCIOLINGVISTICKÁ EDICE
Jazyk, společnost, Interakce

Z němčiny přeložil a do českého
kontextu adaptoval autorský
kolektiv pod vedením
Jiřího Nekvapila
(Petr Kaderka, Marek Nekula,
Vít Dovalil, Ivo Vasiljev,
Marián Sloboda)

NAKLADATELSTVÍ
LIDOVÉ NOVINY

Obsah

Poznámka překladatelů	7
Úvod	9
1. Komunikace: Claude Elwood Shannon	15
2. Exprese – apel – reprezentace: Karl Bühler	24
3. Funkce jazyka: Roman Jakobson	36
4. Metakomunikace: Paul Watzlawick	44
5. Výpověď („énonciation“): Émile Benveniste	51
6. Užití jazyka: Ludwig Wittgenstein	63
7. Performativ: John Langshaw Austin	71
8. Mluvní akt: John Rogers Searle	79
9. Konverzační maximy: Herbert Paul Grice	89
10. Jednání: Max Weber	99
11. Každodennost: Alfred Schütz	110
12. Indexikálnost/reflexivnost: Harold Garfinkel	120
13. Sekvenčnost: Harvey Sacks	129

14. Řád interakce: Erving Goffman	140
15. Kontextualizace: John Joseph Gumperz	154
16. Komunikační žánry: Thomas Luckmann	165
17. Performance: Dell Hymes	176
18. Kultura: Clifford Geertz	186
19. Ideologie: Valentin Nikolajevič Vološinov	198
20. Intertextualita: Michail Michajlovič Bachtin	207
21. Diskurz: Michel Foucault	216
22. Jazykový trh: Pierre Bourdieu	223
Transkripční konvence	234
Ze slovníku překladatele	235
Doslov – Jazyk v sociální interakci: Nad českým překladem knihy Petera Auera <i>Jazyková interakce</i>	237
<i>Petr Kaderka – Jiří Nekvapil</i>	
Résumé	249
Linguistic Interaction	
Речевая интеракция	
Seznam literatury	253
Věcný rejstřík	289
Jmenný rejstřík	302

Jednání Max Weber

Max Weber (1864–1920) studoval v Heidelbergu a Berlíně právní vědy. Promoval v roce 1889. O tři roky později se habilitoval prací o obchodním právu a římských agrárních dějinách. Oproti původnímu záměru stát se jako jeho otec právníkem a politikem (otec byl národně liberálním poslancem a Max členem socialisticky orientovaného Spolku pro sociální politiku, ironicky nazývaného „katedroví socialisté“) nastoupil akademickou dráhu a vyučoval – s přestávkami způsobenými několika obdobími vnějších i vnitřních krizí – na univerzitách ve Freiburgu, Heidelbergu a Mnichově.

Max Weber je zakladatelem německé politologie a snad nejvýznamnějším německým sociologem. (Od roku 1909, kdy se podstatnou měrou podílel na založení Německé sociologické společnosti, cítil mnohem větší příslušnost k této nové vědě než k právním vědám nebo národnímu hospodářství.¹²⁵) Proslulou se stala především jeho sociologie hospodářství a náboženství. Ve studii *Protestantská etika a duch kapitalismu* (*Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus*. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik, roč. 20, 1904, č. 1, s. 1–54, a roč. 21, 1905, č. 1, s. 1–110; první část vyšla česky ve výboru *Metodologie, sociologie a politika*, Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 185–245) popisuje souvislost mezi protestantismem/kalvinismem a vznikem kapitalistického systému v Evropě (čímž provedl významnou kritiku marxistického determinismu). Od Webera pocházejí kromě toho důležité příspěvky k sociologické teorii ‚legitimity‘, ‚moci‘ a ‚panství‘ (se známým rozdělením na tradiční, charismatické a legální panství v knize *Hospodářství a společnost* a ve statích *Tři čisté typy legitimního panství* a *Politika jako povolání*) stejně jako k problému hodnotové neutrality ve vědě (*Der Sinn der „Wertfreiheit“ der soziologischen und ökonomischen Wissenschaften*, *Logos*, roč. 7, 1917, č. 1, s. 40–88; česky jako *Smysl „hodnotové neutrality“ v sociologických a ekonomických vědách* ve výboru *Metodologie, sociologie a politika*, Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 64–108). Slavná je dále jeho přednáška o politice a politicích (*Politik als Beruf*, z roku 1919, znovu otištěná v *Gesammelte politische Schriften*, vydáno J. Winckelmannem, Tübingen: Mohr, 1971, s. 505–560; česky pod názvem *Politika jako povolání* ve výboru *Metodologie, sociologie a politika*, Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 246–296).

¹²⁵ K životopisu srov. Käsler (1979, s. 9–29) nebo Ringer (2004).

Weber je rovněž považován za zakladatele tzv. rozumějící sociologie. Odtud plyne jeho význam pro (lingvistickou) analýzu interakce. Ústředním bodem jeho sociologie je člověk, který jednak sociálně jedná, jednak interpretuje sociální jednání druhých lidí. S Weberovým pojmem jednání (jímž se Weber vymezuje např. vůči sociologii Emila Durkheima, ale i Karla Marxe) dochází ve společenských vědách ke změně, jakou lingvistika provedla pod heslem ‚pragmatický obrat‘ až o 40 let později: totiž k přechodu od strukturně funkcionalistické perspektivy k perspektivě spojené s jednáním, a tím i s porozuměním. Weber stál přitom před stejnými problémy, které později zaměstnávaly i lingvistiku, totiž identifikovat sociální jednání a najít metodu, která ho zpřístupní vědeckému zkoumání. Je tedy třeba si položit otázku, jak Max Weber tento problém řeší, zda je jeho řešení šťastné a zda je aplikovatelné na lingvisticky zaměřenou analýzu interakce.

Klasickým textem k této problematice je první kapitola (Základní sociologické pojmy, *Soziologische Grundbegriffe*) z Weberovy knihy *Hospodářství a společnost* (*Wirtschaft und Gesellschaft: Grundriß der verstehenden Soziologie*, Tübingen: Mohr, 1921/1922), jež se dočkala několika samostatných vydání (např. Tübingen: Mohr, ³³1976); podstatná část Základních sociologických pojmů vyšla česky ve vymezení Metodologie, sociologie a politika (Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 135–171), úplný překlad existuje ve slovenštině (viz Weber, 1999).

K aspektům teorie jednání ve Weberově díle srov. mj. Bühl (1972), Collins (1986, kap. 2, zvl. s. 31–46), Hamilton (1991, zvl. sv. I, s. 307–394, a sv. II, s. 1–51), Käsler (1979, především s. 175–183), Sprondel – Seyfarth (1981) a Weiss (1975, především kap. 2.3 Problémy metody a kap. 2.4 Pojmová a teoretická vymezení). V češtině viz např. Nešpor (2002).

* * *

Svou knihu *Hospodářství a společnost* zahajuje Weber následující známou definicí:

„Sociologie [...] má znamenat vědu, která chce sociálnímu jednání porozumět pomocí výkladu, a tím ho kauzálně vysvětlovat v jeho průběhu i v jeho účincích. ‚Jednání‘ má přitom znamenat lidské chování [...] tehdy a potud, pokud jeden nebo více jednajících spojují toto chování s nějakým subjektivním *smyslem*. ‚Sociální‘ jednání má však znamenat takové jednání, které se svým *smyslem* míněným jedním nebo více jednajícími vztahuje k chování jiných a na základě toho se orientuje ve svém průběhu.“

(Weber, 1998, s. 136)

Vezměme si jako příklad hlášení z amplionu *Zurückbleiben bitte*¹²⁶, s kterým se setkáváme na stanicích metra a městské rychlodráhy v mnoha německých velkoměstech, a pokusme se na něj aplikovat ústřední pojmy Weberovy definice: „jednání“, „(sociální) smysl“, „porozumět pomocí výkladu“ a „kauzálně vysvětlovat“. Co je *smyslem* výpovědi? Jako lingvisté bychom se mohli pokusit určit tento smysl z jazykového objektu samého, tedy z faktické výpovědi nebo možná i z ‚věty‘, která stojí za výpovědí (jako typizovaný vzorec, kterému výpověď odpovídá). Hlášení *Zurückbleiben bitte* bychom mohli rozložit na jednotlivé části – sloveso v infinitivu a zdvořilostní částici. Obě slova mají, takto bychom mohli dále argumentovat, svůj význam, který bychom mohli najít ve slovníku němčiny; slovníky jsou přece od toho, aby zaznamenávaly společné lexikální znalosti jazykového společenství. V našem případě opisuje např. *Příruční slovník současného jazyka německého* (*Handwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*) význam slovesa *zurückbleiben* jako „setrávat, zůstat na určitém místě, v určité lokalitě, zatímco někdo jiný, resp. něco jiného toto místo, tuto lokalitu opouští“, a *bitte* je charakterizováno jako slovo, které zdůrazňuje „přání, otázku, výzvu“. Abychom mohli smysl výpovědi *Zurückbleiben bitte* vyvodit z informace obsažené ve výpovědi samé, musíme kromě toho přihlédnout ke způsobu spojení mezi uvedenými slovy, tedy k jejich syntaktickému vztahu. V našem případě to není vůbec snadné: daná výpověď totiž neodpovídá běžným vzorcům výstavby německé věty, neboť neobsahuje sloveso v určitém tvaru. Skrývá se snad za vyjádřenou formou nějaká ‚podkladová‘ explicitnější forma jako *Ich bitte Sie, zurückzubleiben* (Prosím vás, abyste zůstali stát)? V tomto případě by bylo *zurückbleiben* infinitivním předmětem ke slovesu *bitten* (prosit), jehož podmět *ich* (já) by byl stejně jako druhý předmět *Sie* (vás) elipticky vynechán. Nebudeme zde rozebírat, je-li taková analýza smysluplná.¹²⁷ Z významu slov a významu syntaktického spojení by podle tohoto postupu v každém případě vyplynul ‚smysl‘ celkové výpovědi.

Weber nazývá takoveto přisuzování smyslu, které lokalizuje smysl do vlastnosti objektu (resp. znaku) samotného, „objektivním“. Objektivní přisuzování smyslu je nezávislé na zúčastněných jednajících osobách. Smysl tohoto typu zjevně nemá Weber ve výše citované úvodní větě *Hospodářství a společnosti* na mysli, protože pojmy „porozumění“ a „jednání“, které tam hrají důležitou úlohu, nejsou pro „objektivní“ přisuzování smyslu vůbec zapotřebí.

Je zřejmé, že „objektivní smysl“ (význam izolovaně pojímané jazykové struktury) nezobrazuje subjektivní procesy porozumění, které musejí proběhnout v mysli

126 Česky přibližně „Stát, prosím!“. Ekvivalentní formulace z pražského metra zní *Ukončete prosím výstup a nástup, dveře se zavírají*. Na rozdíl od českého hlášení, které se přehrává ze záznamu, je německé hlášení zpravidla pronášeno drázním pracovníkem do mikrofonu. Pro základní představu o významovém potenciálu slovesa *zurückbleiben*, který je využíván v dalším výkladu, je třeba uvést, že toto sloveso je složeno z *bleiben*, tj. zůstat, a *zurück*, tj. zpátky.

127 Srov. k tomu výše s. 66n. a 83n.

cestujícího nacházejícího se na nástupišti, aby mohl přiměřeně reagovat – stejně jako nemůže „objektivní smysl“ dovést výzkumníka, který následně, např. na základě videozáznamu nebo transkriptu, tuto výpověď analyzuje, (přímo) k „subjektivnímu smyslu“ výpovědi. „Objektivní“ a „subjektivní smysl“ patří ke zcela odlišným rovinám analýzy jazyka.¹²⁸ Nemožnost dospět od jednoho (přímo) k druhému vyplývá již z toho, že slovníková hesla nabízejí jen určitý interpretační rámec (tedy zužují množinu různých čtení), ale nepodávají přesné významy obou slov, které bychom mohli rovnou použít jako stavební kameny ve svém významovém kalkulu. Zvláště kritické je to v případě *bitte*: záznam ve slovníku říká, že částice jen zdůrazňuje něco, co samo o sobě už je jazykovým jednáním, totiž „přání, otázku nebo výzvu“. To však v našem příkladu vede k obtížím, protože slovníkový význam *zurückbleiben* není jistě sám o sobě schopen jednoznačně konstituovat kterékoli z uvedených jednání. Slovníkové heslo *bitte* by tedy mohlo být pro popis celkového významu výpovědi užitečné jen tehdy, kdybychom se předem rozhodli, které jazykové jednání je slovesem *zurückbleiben* míněno; toho se však chceme teprve dobrat.¹²⁹

Samostatně stojícím infinitivem *zurückbleiben* lze jistě (při vhodném intonačním ztvárnění) realizovat velký počet možných jednání; vedle ‚přání‘ a ‚výzvy‘ by přicházely v úvahu např. také ‚výtká‘ (*zurückbleiben – das würde dir so passen! „zůstat – to by se ti tak hodilo!“*), výraz překvapení (*zurückbleiben? hätte ich nicht von dir gedacht! „zůstat? to bych si o tobě nepomysle!“*), ‚varování‘ nebo ‚příkaz‘. Když se oproti slovníkovému heslu rozhodneme zahrnout částici *bitte* do analýzy, a tím jí přiznat aktivní, nejen „zdůrazňující“ roli, mohou být některá z těchto alternativních čtení vyloučena, např. výtká. Přesto význam jednotlivých slov i význam jejich spojení neposkytuje ani v tomto případě možnost rozhodnout s konečnou platností o významu skutečně realizovaného jazykového jednání. To lze poznat už z toho, že ne všechny výpovědi, které obsahují sloveso *bitten* (prosit) nebo částici *bitte* (prosim), jsou automaticky ‚prosbami‘ (srov. např. *Prosim, abyste se toho nedotýkali. Posadte se, prosím!*). V každém případě je nepravděpodobné (a protirečící to naší subjektivní interpretaci), že hlášení z amplionu je míněno jako prosba.

Abychom mohli porozumět „subjektivnímu smyslu“ výpovědi, musíme vědět něco navíc: že se nacházíme na nástupišti, u něhož stojí vlak metra nebo městské rychlodráhy připravený k odjezdu, že hlas z amplionu patří ‚dozorčí úřední osobě‘, že hlas zazní vždy krátce před zavřením dveří a odjezdem vlaku atd. Teprve vyzbrojení touto schematickou znalostí situace můžeme z lexikálně a syntakticky

---

128 Zde lze vidět – přes zcela rozdílné vědecké tradice – paralely k Benvenistovu rozlišení *langue* a *énonciation* (srov. kap. 5).

129 Kdybychom přijali názor, že *bitte* je krátká forma odvozená z podkladové ‚úplné struktury‘ *ich bitte Sie, zurückzubleiben*, došli bychom – na rozdíl od slovníkového hesla – spíše k závěru, že právě toto *bitte* dělá z infinitivu přání nebo výzvu.

založeného významového potenciálu (= „objektivního smyslu“) víceméně jednoznačně odkrýt význam (= „subjektivní smysl“) jazykového jednání. Když navíc ze zkušenosti víme, že kdo neudělá to, co hlas říká, je veřejně pokárán, pak lze smysl tohoto jednání popsat nejspíše jako ‚úřední pokyn‘, abychom do vagónů připravených k odjezdu už nenastupovali. Nejde také, na rozdíl od ‚významu slova‘ v slovníkovém hesle, o přání nebo prosbu, a jen ve velmi nepřesném smyslu jde o výzvu. Částice *bitte* se zde zdá být jen součástí obratu majícího povahu formule, aniž podstatně přispívá k jeho smyslu.

Protože výpověď, ačkoli je formou (jazykového) chování, má sémantickou přidanou hodnotu, která nemůže být objektivně lokalizována v tomto chování samém, nemáme tu, podle Weberovy definice, co do činění s (pouhým) chováním, nýbrž s *jednáním*. Výpověď se navíc vztahuje „svým smyslem [...] k chování jiných [osob]“, totiž cestujících metra nebo městské rychlodráhy, kteří stojí na nástupišti nebo dobíhají vlak. Jde tedy navíc ve weberovském smyslu o *sociální* jednání. Mezi jednání nelze řadit pouhé reakce (např. když někdo, kdo dobíhá vlak, zůstane stát, protože se před ním zavřou dveře). Čistě rutinní (protože služebně předepsaná) výpověď *Zurückbleiben bitte* by na liduprázdné noční stanici metra sice byla jednáním, ale nikoli sociálním jednáním. Další jednání, která podle Webera nejsou sociální, jsou čistě tradiční způsoby chování (např. *amen* v kostele) a čistě mystické způsoby chování (např. modlitba).

Co tedy odlišuje jednání od jednoduchého chování, je „vztaženost ke smyslu“. Sama sociálně konstituovaná doména jednání je u Webera pojata velmi široce: patří sem nejen jazykové, ale i nejazykové prvky (tedy nejen pokyny z amplionu, ale i naskakování do vlaku), nejen konání, ale i upuštění od konání (když cestující zůstane stát místo toho, aby naskočil do vlaku), a dokonce nejen „vnější“, ale i „vnitřní konání“ (myšlení). Avšak jen způsoby chování jedinců mají smysl, jen oni mohou sociálně jednat. Větší sociální jednotky (např. národy, masy) je třeba chápat pouze jako síť či propletenec jednotlivých jednání (jež mohou být stejnosměrná). Rovněž věci mají smysl jen jako prostředek nebo účel jednání. Spolu s Weberem bychom tedy mohli říct, že jazyk jako systém není vztažen ke smyslu, dokud se nestane jazykovým jednáním.

V konkrétním případě může být ovšem velmi obtížné rozhodnout, zda je určité chování sociálním jednáním. To lze snadno ukázat na několika jazykových příkladech. Jeden směr sociální psychologie, tzv. teorie akomodace (Giles, 1973, aj.), se zabývá například tím, jak se účastníci interakce během rozhovoru jeden druhému jazykově i nejazykově přizpůsobují (např. v mluvním tempu, rozložení pauz, akcentu/dialektu atd.). Giles a jiní tvrdí, že se tím zvyšuje kladné hodnocení od partnera v rozhovoru; jedná se tedy jistě o sociální chování (protože bere ohled na druhého). Avšak máme u této akomodace co do činění se sociálním jednáním ve Weberově smyslu? Odpověď musí být podle všeho negativní, pokud se jedná

o pouhé napodobování, protože napodobování není podle Webera orientováno na druhého.

Druhý příklad: V lingvistice, konverzační analýze a sociální psychologii existuje rozsáhlá literatura o hezitacních jevech, jako je zadržávání, pauzy, opakované začínání atd. Jsou tyto hezitacní jevy sociálním jednáním? Podle jedné rozšířené teorie slouží promluvě fáze, ve kterých je hodně hezitací, k naplánování následujících promluv, které pak již probíhají bez hezitací.¹³⁰ Podle tohoto pojetí by byly hezitacní jevy indikátory psychických procesů nebo duševních stavů („plánovací stadium“ vs. „prováděcí stadium“), a proto by nebyly sociálním jednáním ve Weberově smyslu, ba snad ani jednáním. Jiné, především konverzačněanalytické výzkumy naproti tomu ukázaly, že takové jazykové turbulence mohou být produkovány naprosto systematicky. Podle Goodwina (1980) mohou např. sloužit novému mluvčímu na začátku nové repliky k tomu, aby si zajistil oční kontakt aspoň jednoho účastníka rozhovoru. Anakolut, který je zabudován do strukturní souvislosti sestávající z převzetí slova – chybějícího očního kontaktu – hezitace – vytvoření očního kontaktu – pokračování v řeči, je z hlediska konverzačních technik jistě „smysluplný“ – jedná se o systematicky dostupný prostředek organizace rozhovoru –, a tím snad i pro Webera „vztážený ke smyslu“. Podle toho, který analytický přístup bychom zvolili, by bylo možné tentýž jev hodnotit jednou jako čisté chování, podruhé jako sociální jednání.

Třetí příklad: Goffman (1978) ve své analýze responzních zvolání (*response cries*) ukazuje, že tato malá zvolání, jimiž komentujeme drobné nehody, které se nám stávají v každodenním životě, tedy např. *Au!*, *Sakra!*, *Fix!*, jsou jen zdánlivě automatické reakce na tyto drobné nehody (čisté chování). Podíváme-li se na ně pozorněji, vyloupnou se z nich veskrze sociálně řízené akce, které používáme, abychom přihlížejícím, kteří nás při naší drobné nehodě skutečně nebo potenciálně pozorují, dali najevo, že se zde jedná o bezděčný kiks, a ne třeba o systematické nedostatky v naší každodenní kompetenci. V tomto případě se sociální jednání skrývá za fasádou zdánlivě čistého chování.

Sociologie (stejně jako lingvistika zkoumající jazykové jednání) se tedy podle Webera odlišuje od ostatních věd, zvláště přírodních, tím, že zkoumá význam nikoli objektivně, ale subjektivně – v jednající osobě –, a sice jako „smysl míněný“ jednající osobou. Tomuto smyslu chce sociologie „porozumět pomocí výkladu“. To ovšem neznamená, že by se sociologie/lingvistika měla zajímat o skutečné motivy jednání singulárního jednajícího v singulární situaci, že by se tedy musela konkrétnímu jednajícímu takřikajíc dívat do hlavy. Empatické znovuprožívání aktuální akce není vhodné k tomu, aby zpřístupnilo strukturu sociálního jednání vědeckému popisu, neboť tato metoda vězí v intuitivním, individuálním. Podle Webera

---

¹³⁰ Srov. mj. Butterworth (1975), Butterworth – Goldman-Eisler (1979), Butterworth (1980).

se průzkumu tohoto „skutečného“, „historicky singulárního“ smyslu věnuje především jiná rozumějící věda – věda historická. Na rozdíl od historika, který může napsat knihu o tom, proč Hitler nařídil v roce 1939 zaútočit na Polsko, nás obvykle triviální jednotlivý případ, že např. dnes ráno v 9.02 hod. na stanici městské rychlodráhy Dammtor v Hamburku někdo řekl *Zurückbleiben bitte*, nezajímá. Weber uvádí dva druhy míněného smyslu, které jsou pro sociologii důležité. Za prvé „průměrný, přibližný“ reálný smysl, který mnoho lidí spojuje s určitým jednáním (tedy např. smysl, který je spjat s volbou určité politické strany); za druhé (pro metodiku analýzy komunikace mnohem důležitější) *ideálnětypický* smysl, tj. smysl subjektivně míněný jednajícími lidmi, které Weber pojímá jako ideální typy¹³¹.

Zatímco např. průměrný volič strany zelených je statistický konstrukt, který zahrnuje střední příjem, střední věk atd., ale má nutně nejasné kontury (protože zelené volili třeba také voliči křesťanských demokratů, ať už náhodou či záměrně), je ideální typ ‚zeleného‘ idealizovanou charakteristikou voliče, jaký se ve skutečnosti vyskytuje zřídka, v extrémním případě dokonce vůbec ne. Weber říká: „Čím ostřeji a jednoznačněji jsou ideální typy konstruovány, čím jsou tedy v tomto smyslu *světu vzdálenější*, tím lépe konají svou službu, a to terminologicky, klasifikačně, jakož i heuristicky“ (Weber, 1998, s. 153; kurziva v originále). (S takovými ideálními typy se pracuje v různých souvislostech také v jazykovědě. Např. v jednom důležitém směru jazykové typologie se postulují jazykové typy – flexivní, aglutinační aj. – jako ideální typy. Srov. Skalička, 1966; česky 2006.)

Co platí pro voliče, platí i pro jazykové jednání: chceme uchopit smysl, který s jazykovým jednáním spojují ideálnětypičtí mluvčí. Toto uchopení smyslu nazývá Weber *porozuměním* (něm. *Verstehen*). Porozumění tedy (na rozdíl od běžného, každodenního použití tohoto pojmu) nemá nic společného s empatií, ani se zaměřitelností rolí rozumějícího a jednajícího: rozumějící nemusí být sám schopen převzít roli jednajícího, kterému chce porozumět („není třeba být Césarem, abychom Césarovi porozuměli“). Jak je takové porozumění vůbec možné?

Weber zde zavádí další, pro jeho teorii velmi důležité rozlišení, a sice mezi čtyřmi důvody určujícími jednání čistého typu: rozlišuje mezi *účelověracionálním*, *hodnotověracionálním*, *afektivním* a *tradičním* jednáním. První dva důvody jednání jsou jak nadané smyslem, tak i smysluplné; afektivní jednání je (pokud to není čistě reaktivní chování) sice rovněž nadané smyslem, ale nikoli smysluplné; tradiční jednání spočívá na zvyku a není již tedy co do smyslu (úplně) průhledné.

Účelověracionální jednání slouží pokud možno optimálnímu uskutečnění určitého cíle jednání a orientuje se na rozum. Chceme-li mu porozumět, můžeme – známe-li cíl jednání – dospět k „intelektuálnímu“ výkladu. Tento výklad je zároveň

131 K pojmu ideálních typů v sociálněvědní metodologii srov. Weber (1904; česky 1998, s. 7–63) a Rogers (1969). Ideální typy jsou čisté metodologické pojmy. Nemají nic společného s „typy“ Alfreda Schütze, které jsou částí vědění samotných členů společnosti (srov. následující kapitola).

vysvětlující, protože může jednajícimu – v dané „souvislosti smyslu“ (kontextu) – přisoudit „motiv“, i když si jednající třeba ani není tohoto motivu vždy vědom. Ideální účelová racionalita je pro Maxe Webera nejdůležitější případ sociálního jednání. Podíváme-li se do literatury o teoriích jednání, zjistíme, že je oblíbená také v lingvistické pragmatice a ukrývá se mj. v pojmu „plánování“ (srov. Rehbein, 1977). Také našemu příkladu *Zurückbleiben bitte* je možné porozumět účelově-racionálně, protože funkcí této výpovědi je zabránit cestujícím v eventuelně nebezpečném nástupu do odjíždějícího vlaku. Účelově-racionálnímu jednání odpovídá v rámci Weberovy teorie hospodářství jednání kapitalisty orientujícího se na zisk, ale též jednání státní správy (byrokracie).

Hodnotově-racionální jednání se odlišuje od účelově-racionálního jednání (od něhož se dá oddělit jen ideálnětypicky) tím, že si udržuje svou vlastní hodnotu nezávisle na úspěchu akce. Weber má na mysli jednání, které realizuje jedinec jako svou povinnost na základě příkazů, ale také z estetických důvodů. Hodnotově-racionální jednání se neorientuje na dosažení cíle, ale na udržení hodnot, jež jsou v základech tohoto jednání. Jestliže někdo pronese slova *Zurückbleiben bitte* jen proto, že to jako dražní pracovník musí udělat (povinnost) nebo že rad poslouchá svůj hlas (estetika), pak jedná hodnotově-racionálně. Pro Webera jako politologa jsou hodnotově-racionální akce základem politických hnutí. Hodnotově-racionální jednání často koliduje s účelově-racionálním jednáním. Naboženství jako odůvodnění hodnotově-racionálního jednání je v jistém smyslu protikladem kapitalismu, který implikuje účelově-racionální jednání. (V případě protestantismu se však oba typy jednání výjimečně doplňují.)

Afektivní jednání je podstatně hůř pochopitelné než účelově-racionální nebo hodnotově-racionální jednání. Můžeme ho uchopit jen znovuprožíváním (vcítěním), pokud sdílíme jeho předpoklady. Dá se nejnázne interpretovat tehdy, říká Weber, pokud na něj přiložíme měřítko účelově-racionálního chování, jež by v dané situaci přicházelo v úvahu. V určitých typech situací je proto afekt popsitelný pouze jako odchylka od racionálního jednání.

A konečně *tradiční jednání* je jednání založené na zvyku. Čím méně je individuálním nebo typickým jednajícimu jasný smysl vlastního chování, tím méně se dá podle Webera ještě mluvit o jednání. Vzbuzuje to otázku, zda naše příkladová výpověď, která je přece jen extrémně konvencionalizovaná a habituální (ve skutečnosti natolik habituální, že často již vůbec nevychází z úst mluvčího, ale je přehrávána ze záznamu stisknutím tlačítka), vůbec ještě představuje nějaký, byť jen krajní případ sociálního jednání ve Weberově smyslu. K této otázce se vrátíme na konci kapitoly.

Každému jednání, ať už hodnotově-racionálnímu, účelově-racionálnímu, tradičnímu nebo afektivnímu, lze porozumět jednak v situaci, ve které vzniká („aktuálně“), jednak mu může porozumět vědec („vysvětlujícím způsobem“), a to tak, že rekonstruuje miněný smysl se zřetelem k souvislosti smyslu prostřednictvím

přisouzení motivace. K dispozici tu máme určitou kontrolu: „adekvátnost smyslu“ tohoto přisouzení. O ní lze hovořit tehdy, je-li souvislost smyslu akceptovatelná podle „průměrných myšlenkových a citových zvyklostí“.

Z citovaného úvodu Weberových Základních sociologických pojmů zbývá ještě pojem *kauzálně adekvátního vysvětlení*. Kauzální vysvětlení ve vlastním smyslu slova není podle Webera v sociálních vědách možné, protože každé jednání může být výsledkem volby mezi částečně protikladnými motivacemi jednatelů, které se dají rekonstruovat teprve ex post. Svoboda jednatelů, která se v této volbě manifestuje, nedovoluje vytvářet kauzální řetězce mezi motivem a jednáním. Výrazem „kauzálně adekvátní“ jsou proto míněny pouze statisticky rekurentní průběhy jednání. Statistika je ale smysluplná jen tehdy, pokud je zajištěna adekvátnost smyslu vysvětlení. Bez adekvátnosti smyslu si žádné statistické pravidlo nezasluhuje označení „sociologické pravidlo“. Jinak řečeno: Počítat se smí jen to, čemu lze také rozumět.

Doposud to vypadá tak, jako by se jeden z nejvýznamnějších německých sociologů ve své teorii zcela obešel bez různých „forem zespolečenštění“ (Simmel), které jsou obecně považovány za předmět sociologie. Weber se proti takovému nařčení z „individualistické“ sociologie rozhodně bránil. Trval na sociálním charakteru jednání a porozumění. Mikrostruktury a makrostruktury společenského řádu přicházejí u Webera ke slovu hned třikrát. Za první metodicky: Společenské jednotky a jim přiřazené funkce musejí být již známy, aby rozumějící sociologie vůbec mohla plnit svou vysvětlující úlohu. Za druhé se sociální instituce stávají relevantními pro jednatelů, protože jim reálně slouží jako orientační bod ve formě představ „dílem o něčem jsoucím, dílem o tom, co by mělo platit“. Například pasažéři metra a městské rychlodráhy se orientují na „služební hlášení“ *Zurückbleiben bitte* nejen proto, že ho někdo vyslovil; jeho účinek je založen spíše na platnosti určitých představ o fungování veřejných institucí, jako je stanice metra (či městské rychlodráhy), která mimo jiné implikuje určitá dohlížecí práva a povinnosti staničních pracovníků. Společenské instituce jsou zde přítomny „v hlavách“ jednatelů.

Za třetí, a to je možná ještě důležitější, je jednání jednotlivce spjato s formami zespolečenštění proto, že tyto formy z jednání vyplývají.¹³² Aby mohl Weber popsat utváření společenských jednotek ze samotného jednání, potřebuje pojem *sociálního vztahu*, který definuje jako „šanci“ na „chování více lidí, jež je co do svého smyslu zaměřeno vzájemně a tím orientováno“. Sociální vztahy tudíž nejsou určovány interakcemi¹³³, které ve vztazích skutečně probíhají, ale *možnostmi* vzájemného

---

132 Weber je sice zakladatelem tohoto konstruktivistického způsobu uvažování – svou teorii sociálního jednání chápe jako vybudování základů pro sociologickou analýzu hospodářských a společenských struktur –, později ale tento způsob uvažování v mnohem vyostřenější podobě reprezentují Schütz – Luckmann (1975/1984) a zejména Berger – Luckmann (1966; český 1999).

133 Pojem *interakce* ovšem u Webera ještě nenajdeme.

brani na zřetel, tedy vzájemně sladěného sociálního jednání více osob, probíhajícího současně nebo v sekvenci. Jestliže je „šance“ na interakci v sociálním vztahu využita, dochází k neustálému oboustrannému přisuzování smyslu, tj. jeden člen vztahu rozumí sociálnímu jednání druhého, a naopak. Na rozdíl od komunikačního modelu z kapitoly 1, který sugeruje dokonalou identitu, nahlíží Weber dokonalou shodu mezi míněním a porozuměním pouze jako krajní případ. V normálních případech si mínění a porozumění odpovídají jen do té míry, aby jazyková komunikace fungovala.

Do určitého sociálního vztahu, byť velmi zvláštního druhu, vstupují také všichni, kdo se nacházejí v instituci městské rychlodráhy, ať už v jakékoli roli: vlaková obsluha, která říká do mikrofonu *Zurückbleiben bitte* nebo mačká příslušné tlačítko zvukového záznamu, cestující ve vlaku nebo na nástupišti. Jakmile vstoupí do stanice, podřizují se navíc legitimnímu řádu, který se vyznačuje sjednanými konvencemi či dokonce platným právem (smluvní přepravní podmínky, přepravní řád aj.).¹³⁴ Weber pak mluví o „obsahu smyslu sociálního vztahu“, což je v případě dopravních podniků z účelověracionálního hlediska patrně efektivní transport velkého množství lidí.

Přístup rozumějící sociologie se dá bez obtíží přenést na lingvistickou analýzu azykového jednání. Ve Weberově myšlení však nelze přehlednout – při vši účtě jeho enormní zásluze o obrácení teoretické pozornosti na jednajícího a na smysl jeho jednání – určitou aporii. Jak jsme viděli, nejvlastnější případ jednání, jež má smysl a pro které Weber rozvíjí v podstatných rysech svou teorii, je jednání účelověracionální. Jednajícímu musí být navíc jasný smysl jednání, které se zřetelem k souvislostem smyslu zvolil v jednotlivém případě jako nejlepší metodu k dosažení určitého účelu. Weber si samozřejmě také uvědomuje, že „reálná“ jednání probíhají většinou polovědomě či nevědomě, „pudově anebo ze zvyku“. Navrhuje proto pojednávat o těchto jednáních tak, „jako by“ se zúčastnění vědomě orientovali na smysl. Jeho metoda ideálního typu, která abstrahuje právě od jednotlivého případu s jeho nevědomými a metodicky také sotva postizitelnými způsoby přisuzování smyslu, se k uchopení tohoto „jako by“ dobře hodí.

Ideálnětypická vysvětlení jsou však, jak již bylo řečeno, v poslední instanci odkázána na příhodnost přisouzení smyslu na základě „průměrných myšlenkových a citových zvyklostí“. Nikde jinde se nedá tato příhodnost lépe posoudit než ve více či méně habitualizovaných průbězích jednání; úspěšnou ideálnětypickou rekonstrukci smyslu lze možná provést jen tehdy, existuje-li určitá míra opakování, a tudíž i habitualizace. (Přisouzení smyslu v případě *Zurückbleiben bitte* je tím příhodnější, čím více se může opřít o opakované průběhy jednání ve stanicích metra

---

¹³⁴ Konvence a právo nejsou pro Webera ničím jiným než průběhy jednání se stejným míněným smyslem, které shrnuje pod nadřazený pojem zvyk.

a městské rychlodráhy, které lidé znají a které jsou tedy částí jejich „průměrných myšlenkových a citových zvyklostí“.) Paradoxně však Weber brání aplikaci ideálnětypické metody na rekurentní vzorce jednání tím, že s přibývajícím stupněm habitualizace upírá způsobům chování orientovanost na smysl. Aporie ve Weberově přístupu spočívá tedy v tom, že tendenčně vylučuje ze svého pojmu jednání ta ideálnětypická jednání, která lze nejlépe – adekvátně smyslu – vysvětlit. Pozdější úspěch konverzační analýzy se naproti tomu zakládá podstatnou měrou na tom, že popsala právě tyto habitualizované průběhy jako sekvence jednání (srov. kap. 13).

Seznam literatury

- Abou el Scoud, Jihan Samy Abd el Lattif (1998): Arabská příjmení. *Acta onomastica*, 39, s. 7–12.
- Abrahams, Roger D. (1976): *Talking Black*. Rowley: Newbury.
- Adelswärd, Viveka (1988): *Styles of Success: On Impression Management as Collaborative Action in Job Interviews* (= Linköping Studies in Art and Science, 23). Linköping University: VTT-Grafiska Vimmerby.
- Agar, Michael H. (1996): *The Professional Stranger: An Informal Introduction to Ethnography*. Second edition. San Diego: Academic Press.
- Alieva, Dilbar – Tižik, Miroslav (eds.) (2012): *Prispevok Alfreda Schütza k sociologickej teórii*. Praha – Bratislava: Sociologické nakladatelství – Sociologický ústav SAV.
- Alpatov, V. M. (2005): *Vološinov, Bachtin i lingvistika*. Moskva: Jazyki slavjanskich kul'tur.
- Ash, Mitchell G. (1988): Die Entwicklung des Wiener Psychologischen Instituts 1922–1938. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 303–325.
- Ashmore, Malcolm – Reed, Darren (2001): Nevinnost a nostalgie v konverzační analýze: Dynamické vztahy mezi nahrávkou a jejím přepisem. Přeložili Lenka Buštiková-Široká, Zdeněk Konopásek a Ivan Vodochodský. *Biograf*, 25, s. 3–23.
- Assmann, Aleida – Assmann, Jan (eds.) (1987): *Kanon und Zensur*. München: Fink.
- Auer, Peter (1986): Kontextualisierung. *Studium Linguistik*, 19, s. 22–47.
- Auer, Peter (1988a): On deixis and displacement. *Folia Linguistica*, 23 (3–4), s. 263–292.
- Auer, Peter (1988b): Liebeserklärungen. Oder: Über die Möglichkeiten, einen unmöglichen sprachlichen Handlungstyp zu realisieren. *Sprache und Literatur in Wissenschaft und Unterricht*, 61, s. 11–31.
- Auer, Peter (1989): Über Natürlichkeit und Stil. In: Volker Hinnenkamp – Margret Selting (eds.), *Stil und Stilisierung*. Tübingen: Niemeyer, s. 27–59.
- Auer, Peter (1991): Paul Drew and Anthony Wootton, editors: *Erving Goffman – Exploring the Interaction Order*. Cambridge: Polity, 1988 v+298 pp. [book review]. *Linguistics*, 29, s. 177–189.
- Auer, Peter (1993): Über ⊃. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik*, 23 (90/91), s. 104–138.
- Auer, Peter (1996): On the prosody and syntax of turn-continuations. In: Elizabeth Couper-Kuhlen – Margret Selting (eds.), *Prosody in Conversation: Interactional Studies* (= Studies in Interactional Sociolinguistics, 12). Cambridge: Cambridge University Press, s. 57–100.
- Auer, Peter (1998a): Learning how to play the game: An investigation of role-played job interviews in East Germany. *Text*, 18 (1), s. 7–38.
- Auer, Peter (ed.) (1998b): *Code-Switching in Conversation: Language, Interaction and Identity*. London – New York: Routledge.

- Auer, Peter (2005): Projection in interaction and projection in grammar. *Text*, 25, s. 7–36.
- Auer, Peter (2009): Context and contextualization. In: Ief Verschueren – Jan-Ola Östman (eds.), *Key Notions for Pragmatics* (= Handbook of Pragmatics Highlights, 1). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 86–101.
- Auer, Peter – Couper-Kuhlen, Elizabeth – Müller, Frank E. (1999): *Language in Time: The Rhythm and Tempo of Verbal Interaction*. New York: Oxford University Press.
- Auer, Peter – di Luzio, Aldo (eds.) (1992): *The Contextualization of Language* (= Pragmatics & Beyond New Series, 22). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Auer, Peter – Eastman, Carol M. (2010): Code-switching. In: Jürgen Iaspers – Jan-Ola Östman – Ief Verschueren (eds.), *Society and Language Use* (= Handbook of Pragmatics Highlights, 7). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 84–112.
- Auer, Peter – Roberts, Celia (eds.) (2011): *Text and Talk: An Interdisciplinary Journal of Language, Discourse and Communication Studies*, 31 (4): *In Honour of John Gumperz*. Berlin: De Gruyter.
- Austin, John Langshaw (1962a): *How to Do Things with Words: The William James Lectures Delivered at Harvard University in 1955*. Oxford: Clarendon.
- Austin, John Langshaw (1962b): *Sense and Sensibilia*. Reconstructed from the manuscript notes by G. J. Warnock. Oxford: Clarendon.
- Austin, John Langshaw (1979): *Philosophical Papers*. Third edition. Edited by J. O. Urmson and G. J. Warnock. Oxford: Oxford University Press.
- Austin, John Langshaw (2000): *Jak udělat něco slovy*. Překlad z angličtiny Jiří Pechar a kol. Praha: Filosofie.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1929): *Problemy tvorčestva Dostojevskogo*. Leningrad: Priboj.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1963): *Problemy poetiki Dostojevskogo*. Moskva: Sovetskij pisatel.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1965): *Tvorčestvo Fransua Rable i narodnaja kul'tura srednevekov'ja i renessansa*. Moskva: Chudožestvennaja literatura.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1971a): *Dostojevskij umělec: K poetice prózy*. Z ruštiny přeložil Jiří Honzík. Praha: Československý spisovatel.
- Bachtin, Michail M. (1971b): *Probleme der Poetik Dostojevskijs*. Aus dem Russischen von Adelheid Schramm. München: Hanser.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1975): *Voprosy literatury i estetiki: Issledovanija raznyh let*. Moskva: Chudožestvennaja literatura. (Česky jako Bachtin, 1980d.)
- Bachtin, Michail Michajlovič (1978): Problema řečevých žanrov. *Literaturnaja učeba*, 1, s. 200–219.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1979a): *Estetika slovesnogo tvorčestva*. Moskva: Iskusstvo.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1979b): Problema řečevých žanrov. In: Michail Michajlovič Bachtin, *Estetika slovesnogo tvorčestva*. Moskva: Iskusstvo, s. 237–280.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1979c): Problema teksta v lingvistike, filologii i drugih gumanitarnych naukach: Opyt filosofskogo analiza. In: Michail Michajlovič Bachtin, *Estetika slovesnogo tvorčestva*. Moskva: Iskusstvo, s. 281–307.
- Bachtin, M. M. (1980a): Slovo v životě a slovo v poezii: K otázkám sociologické poetiky. In: M. M. Bachtin, *Formální metoda v literární vědě: Kritický úvod do sociologické poetiky*. Z ruštiny přeložil Jiří Honzík. Praha: Lidové nakladatelství, s. 225–258.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1980b): Promluva v románu. In: Michail Michajlovič Bachtin, *Román jako dialog*. Z ruštiny přeložila Daniela Hodrová. Praha: Odeon, s. 40–186.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1980c): *Formální metoda v literární vědě: Kritický úvod do sociologické poetiky*. Z ruštiny přeložil Jiří Honzík. Praha: Lidové nakladatelství.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1980d): *Román jako dialog*. Z ruštiny přeložila Daniela Hodrová. Praha: Odeon.

- Bachtin, Michail M. (1987): *Rabelais und seine Welt: Volkskultur als Gegenkultur*. Aus dem Russischen von Gabriele Leupold. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Bachtin, Michail Michajlovič (1988a): *Estetika slovesnej tvorby*. Z ruštiny preložila Viera Šabíková. Bratislava: Tatran.
- Bachtin, Michail (1988b): Problém rečových žánrov. In: Michail Bachtin, *Estetika slovesnej tvorby*. Z ruštiny preložila Viera Šabíková. Bratislava: Tatran, s. 266–313.
- Bachtin, Michail (1988c): Problém textu v lingvistike, filológii a v iných humanitných vedách: Pokus o filozofickú analýzu. In: Michail Bachtin, *Estetika slovesnej tvorby*. Z ruštiny preložila Viera Šabíková. Bratislava: Tatran, s. 314–342.
- Bachtin, Michail Michajlovič (2007): *François Rabelais a lidová kultura stredoveku a renesance*. Z ruštiny preložil Jaroslav Kolár. Vydání druhé. Praha: Argo.
- Bachtin, M. M. – Vološinov, V. N. (1986a): Freudizmus: Kritický náčrt. Z ruštiny preložil Ladislav Holata. In: M. M. Bachtin – V. N. Vološinov, *Marxizmus, freudizmus, filozofia jazyka*. Bratislava: Pravda, s. 29–169.
- Bachtin, M. M. – Vološinov, V. N. (1986b): Marxizmus a filozofia jazyka: Základné problémy sociologickej metódy vo vede o jazyku. Z ruštiny preložil František Novosad. In: M. M. Bachtin – V. N. Vološinov, *Marxizmus, freudizmus, filozofia jazyka*. Bratislava: Pravda, s. 171–382.
- Bakhtin, M. M. (1981): Discourse in the novel. In: M. M. Bakhtin, *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Translated by Caryl Emerson and Michael Holquist. Austin: University of Texas Press, s. 259–422.
- Bakhtin, Mikhail (1984): *Problems of Dostoevsky's Poetics*. Translated by Caryl Emerson. Minneapolis – London: University of Minnesota Press.
- Bakhtin, M. M. (1986a): The problem of speech genres. In: M. M. Bakhtin, *Speech Genres and Other Late Essays*. Translated by Vern W. McGee. Austin: University of Texas Press, s. 60–102.
- Bakhtin, M. M. (1986b): The problem of the text in linguistics, philology, and the human sciences: An experiment in philosophical analysis. In: M. M. Bakhtin, *Speech Genres and Other Late Essays*. Translated by Vern W. McGee. Austin: University of Texas Press, s. 103–131.
- Barber, Michael D. (2004): *The Participating Citizen: A Biography of Alfred Schutz*. Albany: State University of New York Press.
- Barša, Pavel – Fulka, Josef (2005): *Michel Foucault: Politika a estetika*. Praha: Dokořán.
- Barth, Fredrik (1989): The analysis of culture in complex societies. *Ethnos*, 54 (3–4), s. 120–142.
- Basso, Keith H. – Selby, Henry A. (eds.) (1976): *Meaning in Anthropology*. Albuquerque: University of New Mexico Press.
- Bateson, Gregory (1955): A theory of play and fantasy. *Psychiatric Research: Reports of the American Psychiatric Association*, 2, s. 39–51. (Přetištěno in: Bateson, 1972, s. 177–193.)
- Bateson, Gregory (1958 [1936]): *Naven: A Survey of the Problems Suggested by a Composite Picture of the Culture of a New Guinea Tribe Drawn from Three Points of View*. Second edition. Stanford: Stanford University Press.
- Bateson, Gregory (1972): *Steps to an Ecology of Mind*. New York: Ballantine Books. (Německý překlad: *Ökologie des Geistes*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1981.)
- Bateson, Gregory, et al. (1956): The message “This is Play”. In: *Transactions of the Second Conference on Group Processes*. New York: Josiah Macy Jr. Foundation, s. 145–242.
- Bateson, Gregory – Jackson, Don D. (1964): Some varieties of pathogenic organization. In: David McK. Rioch – Edwin A. Weinstein (eds.), *Disorders of Communication: Proceedings of the Association (for Research in Nervous and Mental Disease), December 7 and 8, 1962, New York, N. Y.* Baltimore: Williams and Wilkins, s. 277–290.

- Bateson, Gregory – Jackson, Don D. – Haley, Jay – Weakland, John (1956): Towards a theory of schizophrenia. *Behavioral Science*, 1, s. 251–264.
- Bauman, Richard (1978): *Verbal Art as Performance*. Rowley: Newbury House.
- Bauman, Richard (1986): *Story, Performance, and Event: Contextual Studies of Oral Narrative* (= Cambridge Studies in Oral and Literate Culture, 10). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bauman, Richard – Briggs, Charles L. (1990): Poetics and performance as critical perspectives on language and social life. *Annual Review of Anthropology*, 19, s. 59–88.
- Behaghel, Otto (1930): Von deutscher Wortstellung. *Zeitschrift für Deutschkunde*, 44, s. 81–89.
- Behaghel, Otto (1932): *Deutsche Syntax: Eine geschichtliche Darstellung*, 4. Heidelberg: Carl Winters Universitätsbuchhandlung.
- Ben-Amos, Dan (ed.) (1976): *Folklore Genres*. Austin: University of Texas Press.
- Beneš, Josef (1962): *O českých příjmeních*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Benveniste, E[mile] (1939): Répartition des consonnes et phonologie du mot. In: *Travaux du Cercle linguistique de Prague*, 8: *Études phonologiques dédiées à la mémoire de M. le prince N. S. Trubeztkoy*. Prague: Jednota českých matematiků a fyziků, s. 27–35.
- Benveniste, Émile (1956): La nature des pronoms. In: Morris Halle (ed.), *For Roman Jakobson*. Den Haag: Mouton, s. 34–37.
- Benveniste, Émile (1958): De la subjectivité dans le langage. *Journal de psychologie normale et pathologique*, 55, s. 257–265.
- Benveniste, Émile (1959): Les relations de temps dans le verbe français. *Bulletin de la Société Linguistique*, 54, s. 237–250.
- Benveniste, Émile (1965): Le langage et l'expérience humaine. *Diogenes*, 51, s. 3–13.
- Benveniste, Émile (1966, 1974): *Problèmes de linguistique générale*, 1, 2. Paris: Gallimard.
- Benveniste, Émile (1969): *Vocabulaire des institutions indo-européennes*. Paris: Minuit.
- Benveniste, Émile (1970a): L'appareil formel de l'énonciation. *Langages*, 17, s. 12–18.
- Benveniste, Émile (1970b): Řeč a lidská zkušenost. Z francouzštiny přeložil Jan Šabrsula. In: *Dvanáct esejů o jazyce*. Praha: Mladá fronta, s. 9–19.
- Benveniste, Emil' (1974): *Obščaja lingvistika*. Pod redakcijej, s vstupitel'noj stat'ej i komentarijem Ju. S. Stepanova. Moskva: Izdatel'stvo Progress.
- Benveniste, Émile (1977): Roviny jazykové analýzy. Z francouzštiny přeložila Svatava Machová. In: Oldřich Leška – Svatava Machová (eds.), *Principy strukturní syntaxe, 2: Antologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství – Univerzita Karlova v Praze, Fakulta matematicko-fyzikální, s. 27–36.
- Benveniste, Émile (2000): Kategorie myšlení a kategorie jazyka. Z francouzštiny přeložil Martin Pokorný. In: Petr Rezek (ed.), *Logos apofantikos*. Praha: Nakladatelství Petr Rezek, s. 29–43.
- Benveniste, Émile (2005): O subjektivitě v řeči. Z francouzštiny přeložili Klára Ležatková a Martin Punčochář. *Aluze*, 9 (2), s. 78–82.
- Benveniste, Émile (2010): Pojem „rytmu“ a jeho jazykové vyjádření. Z francouzštiny přeložil Tomáš Koblížek. *Svět literatury*, 20 (42), s. 101–108.
- Berger, Peter L. – Luckmann, Thomas (1966): *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Doubleday.
- Berger, Peter L. – Luckmann, Thomas (1999): *Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění*. Z anglického originálu přeložil Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Bergmann, Jörg R. (1981): Ethnomethodologische Konversationsanalyse. In: Peter Schröder – Hugo Steger (eds.), *Dialogforschung: Jahrbuch 1980 des Instituts für deutsche Sprache* (= Sprache der Gegenwart, 54). Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann, s. 9–52.

- Bergmann, Jörg R. (1987): *Klatsch: Zur Sozialform der diskreten Indiskretion*. Berlin: de Gruyter. (Anglický překlad: *Discreet Indiscretions: The Social Organization of Gossip*. Translated by John Bednarz, Jr., with the assistance of Eva Kafka Barron. New York: Aldine de Gruyter, 1993.)
- Bergmann, Jörg R. (1993): Alarmiertes Verstehen: Kommunikation in Feuerwehrnotrufen. In: Thomas Jung – Stefan Müller-Doohm (eds.), „Wirklichkeit“ im Deutungsprozess: Verstehen und Methoden in den Kultur- und Sozialwissenschaften. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 283–328.
- Bergmann, Jörg R. (1994): Ethnomethodologische Konversationsanalyse. In: Gerd Fritz – Franz Hundsnurscher (eds.), *Handbuch der Dialoganalyse*. Tübingen: Niemeyer, s. 3–16.
- Bergmann, Jörg R. (2000a): Ethnomethodologie. In: Uwe Flick – Ernst von Kardorff – Ines Steinke (eds.), *Qualitative Forschung: Ein Handbuch*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, s. 118–135.
- Bergmann, Jörg R. (2000b): Konversationsanalyse. In: Uwe Flick – Ernst von Kardorff – Ines Steinke (eds.), *Qualitative Forschung: Ein Handbuch*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, s. 524–537.
- Bergmann, Jörg – Luckmann, Thomas (1995): Reconstructive genres of everyday communication. In: Uta Quasthoff (ed.), *Aspects of Oral Communication*. Berlin – New York: Walter de Gruyter, s. 289–304.
- Berlin, Brent (1978): Ethnobiological classification. In: Eleanor Rosch – Barbara B. Lloyd (eds.), *Cognition and Categorization*. New York: Wiley, s. 9–27.
- Bermel, Neil (2007): *Linguistic Authority, Language Ideology, and Metaphor: The Czech Orthography Wars*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
- Besch, Werner (1996): *Duzen, Siezen, Titulieren: Zur Anrede im Deutschen heute und gestern*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Bilmes, Jack (1988): The concept of preference in conversation analysis. *Language in Society*, 17, s. 161–181.
- Birkner, Karin (2001): *Ost- und Westdeutsche im Bewerbungsgespräch: Eine kommunikative Gattung in Zeiten gesellschaftlichen Wandels*. Tübingen: Niemeyer.
- Birkner, Karin – Kern, Friederike (2008): Impression management in ‘intercultural’ German job interviews. In: Helen Spencer-Oatey (ed.), *Culturally Speaking: Culture, Communication and Politeness Theory*. 2nd edition. London – New York: Continuum, s. 241–257.
- Blommaert, Jan (1991): How much culture is there in intercultural communication. In: Jan Blommaert – Jef Verschueren (eds.), *The Pragmatics of Intercultural and International Communication*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 13–31.
- Blommaert, Jan (2006): *Discourse: A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bloomfield, Leonard (1933): *Language*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Bočarov, S. G. – Laptun, V. I. – Jurčenko, T. G. (2002): Chronograf žizni i dejatel'nosti M. M. Bachtina: Osnovnyje daty. In: M. M. Bachtin, *Besedy s V. D. Duvakinym*. Vtoroje izdanije. Moskva: Soglasije, s. 373–386.
- Bogatyrev, Petr (1936): Kroj jako znak: funkční a strukturální pojetí v národopisu. *Slovo a slovesnost*, 2, s. 43–47.
- Bogatyrev, Petr (1971): *Souvislosti tvorby: Cesty k struktuře lidové kultury a divadla*. Uspořádal, přeložil a edičně připravil Jaroslav Kolár. Praha: Odeon.
- Bourdieu, Pierre (1972): *Esquisse d'une théorie de la pratique, précédé de trois études d'ethnologie kabyle*. Genève: Librairie Droz.
- Bourdieu, Pierre (1979): *La distinction: Critique sociale du jugement*. Paris: Éditions de Minuit.

- Bourdieu, Pierre (1980): *Le sens pratique*. Paris: Éditions de Minuit.
- Bourdieu, Pierre (1980): *Questions de sociologie*. Paris: Éditions de Minuit.
- Bourdieu, Pierre (1982): *Ce que parler veut dire: L'économie des échanges linguistiques*. Paris: Fayard.
- Bourdieu, Pierre (1983): Ökonomisches Kapital, kulturelles Kapital, soziales Kapital. Originalbeitrag, übersetzt von Reinhard Kreckel. In: Reinhard Kreckel (ed.), *Soziale Ungleichheit (= Soziale Welt, Sonderband 2)*. Göttingen: Schwartz, s. 183–198. (Anglicky jako Bourdieu, 1986.)
- Bourdieu, Pierre (1986): The forms of capital. Translated by Richard Nice. In: John G. Richardson (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, s. 241–258. (Původně vyšlo jako Bourdieu, 1983.)
- Bourdieu, Pierre (1991a): Le champ littéraire. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, 89, s. 4–46.
- Bourdieu, Pierre (1991b): *Language and Symbolic Power*. Edited and introduced by John B. Thompson. Translated by Gino Raymond and Matthew Adamson. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre (1994): *Raisons pratiques: Sur la théorie de l'action*. Paris: Éditions du Seuil.
- Bourdieu, Pierre (1995): Sociální prostor a symbolická moc. Z francouzského originálu přeložila Alena Lhotová a Hana Prousková. In: *Cahiers du CEFRES*, 8. Praha: Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách, s. 213–233.
- Bourdieu, Pierre (1998): *Teorie jedmání*. Z francouzského originálu přeložila Věra Dvořáková. Praha: Karolinum.
- Bourdieu, Pierre (2000): *Nadvláda mužů*. Z francouzského originálu přeložila Věra Dvořáková. Doslov napsal Miloslav Petrušek. Praha: Karolinum.
- Bourdieu, Pierre (2002): *O televizi*. Z francouzského originálu přeložila Nora Obrtelová. Brno: Doplněk.
- Bourdieu, Pierre (2010): *Pravidla umění: Geneze a struktura literárního pole*. Z francouzského originálu přeložili Petr Kyloušek a Petr Dytrt. Brno: Host.
- Bourdieu, Pierre (2012): *Sociologické hledání sebe sama*. Z francouzského originálu přeložila Jana Klokočková. Brno: Doplněk.
- Bourdieu, Pierre – Wacquant, Loïc J. D. (1992a): *Réponses: Pour une anthropologie réflexive*. Paris: Éditions du Seuil.
- Bourdieu, Pierre – Wacquant, Loïc J. D. (1992b): *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Bradford, Richard (1994): *Roman Jakobson: Life, Language, Art*. London: Routledge.
- Brandist, Craig – Tihanov, Galin (eds.) (2000): *Materializing Bakhtin: The Bakhtin Circle and Social Theory*. Basingstoke – London: Macmillan.
- Brednich, Rolf W. (1995): *Die Spinne in der Yucca-Palme: Sagenhafte Geschichten von heute*. München: dtv.
- Brekle, Herbert E. (1988): Bühlers „Gesetz der Abdeckung“: Ein Ansatz für eine dynamische Stereotypsemantik. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984 (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2)*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 173–182.
- Briggs, Charles L. (1988): *Competence in Performance: The Creativity of Tradition in Mexican Verbal Art*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Briggs, Charles L. (1993): The patterning of variation in performance. In: Dennis R. Preston (ed.), *American Dialect Research*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 379–431.
- Brinker, Klaus – Sager, Svend (1989): *Linguistische Gesprächsanalyse*. Berlin: Schmitt.
- Brislin, Richard – Yoshida, Tomoko (1994): *Intercultural Communication Training: An Introduction*. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage.
- Broich, Ulrich – Pfister, Manfred (eds.) (1985): *Intertextualität*. Tübingen: Niemeyer.

- Brown, Alison Leigh (2004): *Foucault*. Preložil Miroslav Marcelli. Bratislava: Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT.
- Brown, Penelope – Levinson, Stephen C. (1987): *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press. (Poprvé vyšlo ve sborníku: Esther N. Goody (ed.), *Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press, 1978, s. 56–289.)
- Brown, Roger – Gilman, Albert (1960): The pronouns of power and solidarity. In: Thomas A. Sebeok (ed.), *Style in Language*. New York: Wiley, s. 253–276.
- Bublitz, Wolfram (2009): *Englische Pragmatik: Eine Einführung*. 2. Auflage. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- Bühl, Walter L. (1972): Einleitung: Die alte und die neue verstehende Soziologie. In: Walter L. Bühl (ed.), *Verstehende Soziologie: Grundzüge und Entwicklungstendenzen: Elf Aufsätze*. München: Nymphenburger Verlagshandlung, s. 7–76.
- Bühler, Charlotte (1984): Karl Bühler: Eine biographische Skizze. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien, 1*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 25–50.
- Bühler, Karl (1907–1908): Tatsachen und Probleme zu einer Psychologie der Denkvorgänge. *Archiv für die gesamte Psychologie*, 9, s. 297–365; 12, s. 1–23, 24–92.
- Bühler, Karl (1918/1920): Kritische Musterung der neuern Theorien des Satzes. *Indogermanisches Jahrbuch*, 6, s. 1–20.
- Bühler, Karl (1926): Die Krise der Psychologie. *Kant-Studien*, 31, s. 455–526. (Knižně viz Bühler, 1965.)
- Bühler, Karl (1931): Phonetik und Phonologie. In: *Travaux du Cercle linguistique de Prague, 4: Réunion phonologique internationale tenue à Prague (18–21/XII 1930)*. Prague: Jednota československých matematiků a fysiků, s. 22–53.
- Bühler, Karl (1933a): *Ausdruckslehre: Das System an der Geschichte aufgezeigt*. Jena: Gustav Fischer.
- Bühler, Karl (1933b): Die Axiomatik der Sprachwissenschaften. *Kant-Studien*, 38, s. 19–90. (V knižní podobě: Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1969, ed. Elisabeth Ströker.)
- Bühler, Karl (1934): *Sprachtheorie: Die Darstellungsfunktion der Sprache*. Jena: Gustav Fischer.
- Bühler, Karl (1936): Das Strukturmodell der Sprache. In: *Travaux du Cercle linguistique de Prague, 6: Études dédiées au Quatrième congrès de linguistes*. Prague: Jednota československých matematiků a fysiků, s. 3–12.
- Bühler, Karel (1939): *Nástin duševního vývoje dítěte*. V překladu Heleny Fischerové-Hájkové a Zdeňky Stiebitzové. Praha: Česká grafická Unie.
- Bühler, Karl (1960): *Das Gestaltprinzip im Leben der Menschen und der Tiere*. Bern: Huber.
- Bühler, Karl (1965): *Die Krise der Psychologie*. 3., unveränderte Auflage. Stuttgart: G. Fischer. (Původně viz Bühler, 1926.)
- Bühler, Karl (1990): *Theory of Language: The Representational Function of Language*. Translated by Donald Fraser Goodwin. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Bühler, Karl (2011): *Theory of Language: The Representational Function of Language*. Translated by Donald Fraser Goodwin. In collaboration with Achim Eschbach. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Buchheister, Kai – Steuer, Daniel (1992): *Ludwig Wittgenstein*. Stuttgart: Metzler.
- Butterworth, Brian L. (1975): Hesitation and semantic planning in speech. *Journal of Psycholinguistic Research*, 4, s. 75–87.
- Butterworth, Brian L. (1980): Evidence from pauses in speech. In: Brian L. Butterworth (ed.), *Language Production, 1: Speech and Talk*. London – New York: Academic Press, s. 155–176.

- Butterworth, Brian L. – Goldman-Eisler, Frieda (1979): Recent studies on cognitive rhythm. In: Aron W. Siegman – Stanley Feldstein (eds.), *Of Speech and Time*. Hillsdale: Erlbaum, s. 211–224.
- Carabine, Jean (2001): Unmarried motherhood 1830–1990: A genealogical analysis. In: Margaret Wetherell – Stephanie Taylor – Simeon J. Yates (eds.), *Discourse as Data: A Guide for Analysis*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage, s. 267–310.
- Carnap, Rudolf (1961): *Der logische Aufbau der Welt*. 2. Auflage. Hamburg: Meiner.
- Castaneda, Carlos (1968): *The Teachings of Don Juan: A Yaqui Way of Knowledge*. Berkeley: University of California Press.
- Castaneda, Carlos (1997): *Učeni dona Juana: Cesta poznání Indiánů kmene Yaqui*. Z angličtiny přeložil Miroslav Krůta. Praha: Volvox Globator.
- Cicourel, Aaron V. (1964): *Method and Measurement in Sociology*. New York: The Free Press of Glencoe.
- Clark, Katerina – Holquist, Michael (1984): *Mikhail Bakhtin*. Cambridge: Harvard University Press.
- Collin, Carl S. R. (1930): He has no face. *Moderna Språk*, 24, s. 171–173.
- Collins, Randall (1986): *Max Weber*. Beverly Hills: Sage.
- Collins, Randall (1988): Theoretical continuities in Goffman's work. In: Paul Drew – Anthony J. Wootton (eds.), *Erving Goffman: Exploring the Interaction Order*. Cambridge: Polity Press, s. 41–63.
- Conte, Maria-Elisabeth (1988): Zeigzeichen. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 239–255.
- Cook-Gumperz, Jenny – Gumperz, John J. (1976): Context in children's speech. In: Jenny Cook-Gumperz – John J. Gumperz (eds.), *Papers on Language and Context* (= Working Paper, 46). Berkeley: Language Behavior Research Laboratory, University of California.
- Coulter, Jeff (1979): *The Social Construction of Mind*. London: Macmillan.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth (1983): Intonatorische Kohäsion: eine makroprosodische Untersuchung. *Zeitschrift für Linguistik und Literaturwissenschaft*, 49, s. 74–100.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth (1996): The prosody of repetition: on quoting and mimicry. In: Elizabeth Couper-Kuhlen – Margaret Selting (eds.), *Prosody in Conversation: Interactional Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 366–405.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth (1998): *On High Onsets and their Absence in Conversational Interaction* (= InLiSt Working Paper, 8). Konstanz – Potsdam – Freiburg. (Dostupné online na adrese: <<http://www.inlist.uni-bayreuth.de/issues/8/>>.)
- Červinková, Hana (2000): Tricet let poté: Úvaha o interpretativním programu Clifforda Geertze. Přeložila Hedvika Humlíčková. In: Clifford Geertz, *Interpretace kultur: Vybrané eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 503–526.
- Čmejrková, Světa (1996): Vstřícnost a kamenná tvář sfingy aneb výraz tváře v mezilidské komunikaci. *Slovo a slovesnost*, 57, s. 102–108.
- Čmejrková, Světa (1999): Televizní interview a jiné duely: Mediální dialog jako žánr veřejného projevu. *Slovo a slovesnost*, 60, s. 247–268.
- Čmejrková, Světa – Hoffmannová, Jana (eds.) (2012): *Slovo a slovesnost*, 73 (4): *Monotematické číslo: Intertextualita, polyfonie, heteroglosie / Special Issue: Intertextuality, Polyphony, Heteroglossia*. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky.
- Daneš, František (1988): Voraussetzungen und Konsequenzen von Bühlers Prinzip der abstraktiven Relevanz. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 193–201.

- Deleuze, Gilles (1996): *Foucault*. Z francouzštiny přeložil Čestmír Pelikán. Praha: Herrmann & synové.
- Denzin, Norman K. (1989): *Interpretive Interactionism*. Newbury Park: Sage.
- Dessons, Gérard (2006): *Émile Benveniste, l'invention du discours*. Paris: In press.
- di Luzio, Aldo – Günthner, Susanne – Orletti, Franca (eds.) (2002): *Culture in Communication: Analyses of Intercultural Situations*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Doležel, Lubomír (1960): *O stylu moderní české prózy: Vystavba textu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Doležel, Lubomír (ed.) (1964): *Teorie informace a jazykověda*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Doležel, Lubomír (1984): Ein Schema der literarischen Kommunikation. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien, 1*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 206–223.
- Doležel, Lubomír (1993): *Narativní způsoby v české literatuře*. Praha: Český spisovatel.
- Dopita, Miroslav (2007): *Pierre Bourdieu o umění, výchově a společnosti: Reflexe sociologie praxe Pierre Bourdieua v české sociologii*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Drew, Paul – Wootton, Anthony J. (eds.) (1988): *Erving Goffman: Exploring the Interaction Order*. Cambridge: Polity Press.
- Dreyfus, Hubert L. – Rabinow, Paul (2010): *Michel Foucault: Za hranicemi strukturalismu a hermeneutiky*. Z anglického originálu přeložili Jan Hasala, Lucie Nová, Stanislav Polásek a Pavel Toman. Praha: Herrmann & synové.
- Du Bois, John W. (1986): Self-evidence and ritual speech. In: Wallace Chafe – Johanna Nichols (eds.), *Evidentiality: The Linguistic Coding of Epistemology* (= *Advances in Discourse Processes*, 20). Norwood: Ablex, s. 313–336.
- Du Bois, John W. (1987): Meaning without intention: lessons from divination. *IPrA Papers in Pragmatics*, 1 (2), s. 80–122.
- Duncan, Starkey (1974): On a structure of speaker-auditor interaction during speaking turn. *Language in Society*, 3, s. 161–180.
- Duncan, Starkey – Niederehe, George (1974): On signalling that it's your turn to speak. *Journal of Experimental and Social Psychology*, 10, s. 234–247.
- Dundes, Alan (1980): *Interpreting Folklore*. Bloomington: Indiana University Press.
- Dundes, Alan – Leach, Jerry W. – Özkök, Bora (1972): The strategy of Turkish boys' verbal dueling rhymes. In: John J. Gumperz – Dell Hymes (eds.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. New York – Chicago – San Francisco – Atlanta – Dallas – Montreal – Toronto – London – Sydney: Holt, Rinehart and Winston, s. 130–160.
- Duranti, Alessandro (1988): Intentions, language, and social action in a Samoan context. *Journal of Pragmatics*, 12, s. 13–33.
- Duranti, Alessandro (1997): *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Durkheim, Émile (2002): *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*. Z francouzského originálu přeložila Pavla Sadilková. Praha: OIKOYMENH.
- Eerdmans, Susan L. – Prevignano, Carlo L. – Thibault, Paul J. (eds.) (2003): *Language and Interaction: Discussions with John J. Gumperz*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Egbert, Maria (2009): *Der Reparatur-Mechanismus in deutschen Gesprächen*. Mannheim: Verlag für Gesprächsforschung.
- Eglin, Peter (1980): *Talk and Taxonomy: A Methodological Comparison of Ethnosemantics and Ethnomethodology with Reference to Terms for Canadian Doctors*. Amsterdam: John Benjamins.
- Egner, I. (1995): Le rôle de l'intermédiaire dans l'échange de nouvelles en Godié (langue Kru de Côte d'Ivoire). *Cahiers de linguistique française*, 16, s. 145–174.

- Ehlich, Konrad (1986): Funktional-pragmatische Kommunikationsanalyse. In: Dieter Flader (ed.), *Verbale Interaktion*. Stuttgart: Metzler, s. 127–143.
- Ehlich, Konrad – Rehbein, Jochen (1979): Sprachliche Handlungsmuster. In: Hans-Georg Soeffner (ed.), *Interpretative Verfahren in den Sozial- und Textwissenschaften*. Stuttgart: Metzler, s. 243–274.
- Encrevé, Pierre (1982): La liaison sans enchainement. *Actes de la recherche en sciences sociales*, 46, s. 39–66. (Dostupné online na adrese: <http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/arss_0335-5322_1983_num_46_1_2176>.)
- Endress, Martin – Psathas, George – Nasu, Hisashi (eds.) (2005): *Explorations of the Life-World: Continuing Dialogues with Alfred Schutz*. Dordrecht: Springer.
- Eribon, Didier (2002): *Michel Foucault 1926–1984*. Z francouzského originálu přeložila Věra Dvořáková. Praha: Academia.
- Erickson, Frederick – Shultz, Jeffrey (1982): *The Counselor as Gatekeeper: Social Interaction in Interviews*. New York: Academic Press.
- Eschbach, Achim (ed.) (1984a): *Bühler-Studien, 1, 2*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Eschbach, Achim (1984b): Karl Böhlers Axiomatik und das Axiomensystem der Zeichentheorie. In: Carl F. Graumann – Theo Herrmann (eds.), *Karl Böhlers Axiomatik: Fünfzig Jahre Axiomatik der Sprachwissenschaften*. Frankfurt am Main: Klostermann, s. 53–104.
- Eschbach, Achim (ed.) (1988): *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Eschbach, Achim (2011a): Editor's introduction – Karl Bühler: sematologist. In: Karl Bühler, *Theory of Language: The Representational Function of Language*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. xlix–lxxix.
- Eschbach, Achim (2011b): Postscript: Twenty-five years later... In: Karl Bühler, *Theory of Language: The Representational Function of Language*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 509–518.
- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman (1995): *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.
- Fairclough, Norman (2003): *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London – New York: Routledge.
- Feilke, Helmuth (1994): *Common Sense-Kompetenz: Überlegungen zu einer Theorie des „sympathischen“ und „natürlichen“ Meinens und Verstehens*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Finegan, Ruth (1992): *Oral Poetry*. Second edition. Bloomington: Indiana University Press.
- Fink-Eitel, Hinrich (1989): *Foucault zur Einführung*. Hamburg: Junius Verlag.
- Fischer, Rotraut (1991): *Disfluenz als Kontextualisierungshinweis in telephonischen Beratungsgesprächen*. Unveröffentlichte Magisterarbeit. Universität Konstanz.
- Flynn, Pierce J. (1991): *The Ethnomethodological Movement*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Foley, William A. (1997): *Anthropological Linguistics*. Oxford: Blackwell.
- Ford, Cecilia – Thompson, Sandra A. (1996): Interactional units in conversation: Syntactic, intonational, and pragmatic resources for the management of terms. In: Elinor Ochs – Emanuel A. Schegloff – Sandra A. Thompson (eds.), *Interaction and Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 134–184.
- Foucault, Michel (1961): *Histoire de la folie à l'âge classique*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1963): *Naissance de la clinique: Une archéologie du regard médical*. Paris: Presses universitaires de France.

- Foucault, Michel (1966): *Les mots et les choses: Une archéologie des sciences humaines*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1969): *L'archéologie du savoir*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1971): *Lordre du discours*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1976): *Histoire de la sexualité I: La volonté de savoir*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1987): *Slová a věci: Archeológia humanitných vied*. Z francúzskeho originálu preložil Miroslav Marcelli a Mária Marcelliová. Bratislava: Nakladateľstvo Pravda.
- Foucault, Michel (1993): *Dějiny šilenství v době osvícenství: Hledání historických kořenů pojmu duševní choroby*. Z francouzského originálu přeložila Věra Dvořáková. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Foucault, Michel (1994a): Řád diskursu. In: Michel Foucault, *Diskurs, autor, genealogie: tři studie*. Z francouzských originálů přeložil Petr Horák. Praha: Nakladatelství Svoboda, s. 7–39.
- Foucault, Michel (1994b): Nietzsche, genealogie, historie. In: Michel Foucault, *Diskurs, autor, genealogie: tři studie*. Z francouzských originálů přeložil Petr Horák. Praha: Nakladatelství Svoboda, s. 75–98.
- Foucault, Michel (1999): *Dějiny sexuality I: Víle k věděni*. Z francouzského originálu přeložil Čestmír Pelikán. Praha: Hermann & synové.
- Foucault, Michel (2002): *Archeologie věděni*. Z francouzského originálu přeložil Čestmír Pelikán. Praha: Hermann & synové.
- Foucault, Michel (2007): *Slova a věci: Archeologie humanitních věd*. Přeložil Jan Rubáš. Praha: Computer Press.
- Foucault, Michel (2010): *Zrození kliniky*. Z francouzského originálu přeložili Jan Havlíček a Čestmír Pelikán. Cervený Kostelec: Pavel Mervart.
- Frake, Charles O. (1969): Struck by speech: the Yakan concept of litigation. In: Laura Nader (ed.), *Law in Culture and Society*. Chicago: Aldine. s. 147–168. (Přetištěno ve sborníku: John J. Gumperz – Dell Hymes (eds.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. New York – Chicago – San Francisco – Atlanta – Dallas – Montreal – Toronto – London – Sydney: Holt, Rinehart and Winston, 1972, s. 106–129.)
- Frake, Charles O. (1975): How to enter a Yakan house. In: Mary Sánchez – Ben G. Blount (eds.), *Sociocultural Dimensions of Language Use*. New York: Academic Press, s. 25–40.
- Frake, Charles O. (1977): Plying frames can be dangerous: Some reflections on methodology in cognitive anthropology. *The Quarterly Newsletter of the Institute for Comparative Human Development, The Rockefeller University*, 1 (3), s. 1–9.
- Francis, David – Hester, Stephen (2004): *Invitation to Ethnomethodology: Language, Society and Social Interaction*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage.
- Fröhlich, Gerhard – Rehbein, Boike (eds.) (2009): *Bourdieu-Handbuch: Leben – Werk – Wirkung*. Stuttgart – Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- Funkkolleg Sprache*, 1. Frankfurt am Main: Fischer, 1973.
- Gardiner, Alan (1932): *The Theory of Speech and Language*. Oxford: Clarendon Press.
- Gardiner, Michael (1992): *The Dialogics of Critique: M. M. Bakhtin and the Theory of Ideology*. London – New York: Routledge.
- Gardner, Rod (2001): *When Listeners Talk: Response Tokens and Listener Stance*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Garfinkel, Harold (1961): Aspects of common-sense knowledge of social structures. In: *Transactions of the 4th World Congress of Sociology*, 4. Louvain: International Sociological Association, s. 51–65. (Německý překlad: Das Alltagswissen über soziale und innerhalb sozialer Strukturen. In: Arbeits-

- gruppe Bielefelder Soziologen (ed.), *Alltagswissen, Interaktion und gesellschaftliche Wirklichkeit*, J. Reinbek: rororo, 1973, s. 189–262.)
- Garfinkel, Harold (1967): *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall. (Francouzský překlad: *Recherches en ethnométhodologie*. Traduit de l'anglais par Michel Barthélémy, Baudouin Dupret, Jean-Manuel de Queiroz, Louis Queré. Paris: Presses Universitaires de France, 2007. Ruský překlad: *Issledovanija po etnometologii*. Sankt-Peterburg: Piter, 2007.)
- Garfinkel, Harold (1972): Remarks on ethnomethodology. In: John J. Gumperz – Dell Hymes (eds.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. New York – Chicago – San Francisco – Atlanta – Dallas – Montreal – Toronto – London – Sydney: Holt, Rinehart and Winston, s. 301–324.
- Garfinkel, Harold (2002): *Ethnomethodology's Program: Working Out Durkheim's Aphorism*. Lanham: Rowman and Littlefield.
- Garfinkel, Harold (2006): *Seeing Sociologically: The Routine Grounds of Social Action*. Boulder: Paradigm.
- Garfinkel, Harold (2008): *Toward a Sociological Theory of Information*. Boulder: Paradigm.
- Garfinkel, Harold – Sacks, Harvey (1970): On formal structures of practical actions. In: John C. McKinney – Edward A. Tiryakian (eds.), *Theoretical Sociology: Perspectives and Developments*. New York: Appleton-Century-Crofts, s. 337–366. (Přetiskáno ve sborníku: Harold Garfinkel (ed.), *Ethnomethodological Studies of Work*. London – New York: Routledge, s. 157–189. Německý překlad: Über formale Strukturen praktischer Handlungen. In: Elmar Weingarten – Fritz Sack – Jim Schenkein (eds.), *Ethnomethodologie: Beiträge zu einer Soziologie des Alltagshandelns*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1976, s. 130–176. Francouzský překlad: Les structures formelles des actions pratiques. In: Harold Garfinkel, *Recherches en ethnométhodologie*. Paris: Presses Universitaires de France, 2007, s. 429–474.)
- Gazdar, Gerald (1979): *Pragmatics*. New York: Academic Press.
- Gee, James Paul – Handford, Michael (eds.) (2012): *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London – New York: Routledge.
- Geertz, Clifford (1973): *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books.
- Geertz, Clifford (1983): *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*. New York: Basic Books.
- Geertz, Clifford (1988): *Works and Lives: The Anthropologist as Author*. Stanford: Stanford University Press.
- Geertz, Clifford (1995): *After the Fact: Two Countries, Four Decades, One Anthropologist*. Cambridge – London: Harvard University Press.
- Geertz, Clifford (2000a): *Interpretace kultur: Vybrané eseje*. Z anglického originálu přeložili Hana Červinková, Václav Hubinger a Hedvika Humličková. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Geertz, Clifford (2000b): *Available Light: Anthropological Reflections on Philosophical Topics*. Princeton: Princeton University Press.
- Gellner, Ernest (1998): *Language and Solitude: Wittgenstein, Malinowski and the Habsburg Dilemma*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gellner, Ernest (2005): *Jazyk a samota: Wittgenstein, Malinowski a habsburské dilema*. Z anglického originálu přeložili Jiří Musil a Eva Musilová. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Giles, Howard (1973): Accent mobility: a model and some data. *Anthropological Linguistics*, 15, s. 87–105.
- Girlová-Ševčíková, Hana (1980): Konverzační předpoklady. In: *Studies in Modern Philology / Studie z moderní filologie*, 3. Praha: Kabinet cizích jazyků ČSAV, s. 49–120.

- Givón, Talmy (1979): From discourse to syntax: grammar as a processing strategy. In: Talmy Givón (ed.), *Discourse and Syntax* (= Syntax and Semantics, 12). New York: Academic Press, s. 81–112.
- Goddard, Cliff (2010): Culture. In: Louise Cummings (ed.), *The Pragmatics Encyclopedia*. London – New York: Routledge, s. 95–97.
- Goffman, Erving (1955): On face-work: An analysis of ritual elements in social interaction. *Psychiatry*, 18, s. 213–231.
- Goffman, Erving (1956a): Embarrassment and social organization. *American Journal of Sociology*, 62, s. 264–274.
- Goffman, Erving (1956b): The nature of deference and demeanor. *American Anthropologist*, 58, s. 473–502.
- Goffman, Erving (1959): *The Presentation of Self in Everyday Life*. Garden City: Doubleday. (Česky jako: Goffman, 1999.)
- Goffman, Erving (1963): *Behavior in Public Places: Notes on the Social Organization of Gatherings*. New York: The Free Press.
- Goffman, Erving (1964): The neglected situation. *American Anthropologist*, 66, s. 133–136.
- Goffman, Erving (1967): *Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior*. New York: Anchor Books.
- Goffman, Erving (1969): *Strategic Interaction*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Goffman, Erving (1971): *Relations in Public: Microstudies of the Public Order*. New York: Basic Books.
- Goffman, Erving (1974): *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York: Harper and Row.
- Goffman, Erving (1978): Response cries. *Language*, 54, s. 787–815.
- Goffman, Erving (1979): Footing. *Semiotica*, 25, s. 1–29.
- Goffman, Erving (1981): *Forms of Talk*. Oxford: Blackwell.
- Goffman, Erving (1983): The interaction order. *American Sociological Review*, 48, s. 1–17.
- Goffman, Erving (1999): *Všichni hrajeme divadlo: Sebe prezentace v každodenním životě*. Z anglického originálu přeložila Milada McGrathová. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon.
- Goffman, Erving (2003): *Stigma: Poznámky k problému zvládnání narušené identity*. Z anglického originálu přeložil Tomáš Prášek. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Gogolin, Ingrid (1994): *Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule*. Münster: Waxmann.
- Goodenough, Ward H. (1956): Componential analysis and the study of meaning. *Language*, 32, s. 195–216.
- Goodenough, Ward H. (1964): Cultural anthropology and linguistics. In: Dell Hymes (ed.), *Language in Culture and Society: A Reader in Linguistics and Anthropology*. New York: Harper and Row, s. 36–40.
- Goodwin, Charles (1977): *Some Aspects of the Interaction of Speaker and Hearer in the Construction of the Turn at Talk in Natural Conversation*. Ph.D. dissertation. Philadelphia: Annenberg School of Communications, University of Pennsylvania.
- Goodwin, Charles (1980): Restarts, pauses, and the achievement of a state of mutual gaze at turn-beginning. *Sociological Inquiry*, 50, s. 272–302.
- Goodwin, Charles (1984): Notes on story structure and the organization of participation. In: J. Maxwell Atkinson – John Heritage (eds.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge – New York – Melbourne – Paris: Cambridge University Press – Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, s. 225–246.
- Goodwin, Charles (1995): Sentence construction within interaction. In: Uta M. Quasthoff (ed.), *Aspects of Oral Communication*. Berlin: Walter de Gruyter, s. 198–219.
- Goodwin, Charles (2000): Action and embodiment within situated human interaction. *Journal of Pragmatics*, 32, s. 1489–1522.

- Goodwin, Charles – Goodwin, Marjorie Harness (2004): Participation. In: Alessandro Duranti (ed.), *A Companion to Linguistic Anthropology*. Malden – Oxford – Carlton: Blackwell, s. 222–244.
- Goodwin, Charles – Heritage, John (1990): Conversation analysis. *Annual Review of Anthropology*, 19, s. 283–307.
- Goodwin, Marjorie Harness (1990): Byplay: participant structure and framing of collaborative collusion. In: Bernard Conein – Michel De Fornel – Louis Quèrè (eds.), *Les formes de la conversation*, 2. Paris: CNET, s. 155–180.
- Goody, Jack (1961): Religion and ritual. *British Journal of Sociology*, 12 (2), s. 142–164.
- Gramsci, Antonio (1975): *Quaderni del carcere*. Torino: Einaudi.
- Grathoff, Richard (ed.) (1978): *Theory of Social Action: The Correspondence of Alfred Schutz and Talcott Parsons*. Bloomington: Indiana University Press.
- Grathoff, Richard (ed.) (1989a): *Philosophers in Exile: The Correspondence of Alfred Schutz and Aron Gurwitsch, 1939–1959*. Bloomington – Indianapolis: Indiana University Press.
- Grathoff, Richard (1989b): *Milieu und Lebenswelt: Einführung in die phänomenologische Soziologie und die sozialphänomenologische Forschung*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Graumann, Carl F. (1984): Wundt – Mead – Bühler: Zur Sozialität und Sprachlichkeit menschlichen Handelns. In: Carl F. Graumann – Theo Herrmann (eds.), *Karl Buhlers Axiomatik: Fünfzig Jahre Axiomatik der Sprachwissenschaften*. Frankfurt am Main: Klostermann, s. 217–247.
- Graumann, Carl F. (1988): Aspektmodell und Organonmodell: Die Problematik des Verhältnisses zwischen Sprachwissenschaft und Psychologie bei Karl Bühler. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Buhlers Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 107–124.
- Graumann, Carl F. – Herrmann, Theo (eds.) (1984): *Karl Buhlers Axiomatik: Fünfzig Jahre Axiomatik der Sprachwissenschaften*. Frankfurt am Main: Klostermann.
- Grayling, Anthony C. (2007): *Wittgenstein: Průvodce pro každého*. Z angličtiny přeložil Petr Glombiček. Praha: Dokořán.
- Grepl, Miroslav (1998): Výpověď jako mluvní (řečový) akt. In: Miroslav Grepl – Petr Karlík, *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, s. 410–420.
- Grepl, Miroslav (2011): Illokuční akty – jejich typologie, realizace a indikace. In: Miroslav Grepl, *Jak dál v syntaxi*. Brno: Host, s. 61–144.
- Grepl, Miroslav – Karlík, Petr (1986): *Skladba spisovné češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Grepl, Miroslav – Karlík, Petr (1998): *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia.
- Grewendorf, Günther (1972): Sprache ohne Kontext: Zur Kritik der performativen Analyse. In: Dieter Wunderlich (ed.), *Linguistische Pragmatik* (= Schwerpunkte Linguistik und Kommunikationswissenschaft, 12). Frankfurt am Main: Athenäum, s. 144–182.
- Grice, Herbert Paul (1957): Meaning. *The Philosophical Review*, 66, s. 377–388.
- Grice, Herbert Paul (1975): Logic and conversation. In: Peter Cole – Jerry L. Morgan (eds.), *Syntax and Semantics*, 3: *Speech Acts*. New York: Academic Press, s. 41–58.
- Grice, Herbert Paul (1978): Further notes on logic and conversation. In: Peter Cole (ed.), *Syntax and Semantics*, 9: *Pragmatics*. New York: Academic Press, s. 113–128.
- Grice, Herbert Paul (1989): *Studies in the Way of Words*. Cambridge – London: Harvard University Press.
- Grice, Herbert Paul (1992): Mienenie a význam. Preložila Marianna Oravcová. In: Marianna Oravcová (ed.), *Filozofia prirodzeného jazyka*. Bratislava: Archa, s. 170–179.

- Grübel, Rainer (1979): Zur Ästhetik des Wortes bei Michail M. Bachtin. In: Michail M. Bachtin, *Die Ästhetik des Wortes*. Herausgegeben von Rainer Grübel. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 21–88.
- Gudykunst, William B. – Nishida, Tsukasa (1994): *Bridging Japanese / North American Differences*. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage.
- Gumperz, John J. (1974): *The Sociolinguistics of Intercultural Communication* (= Working Paper, 33). Urbino: Centro Internazionale di Semiotica e di Linguistica.
- Gumperz, John J. (1980): The role of dialect in urban communication. *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik, Sonderheft Dialekt und Dialektologie* (= Beiheft, 26), s. 318–333.
- Gumperz, John J. (1982): *Discourse Strategies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gumperz, John J. (1992a): Contextualization revisited. In: Peter Auer – Aldo di Luzio (eds.), *The Contextualization of Language* (= Pragmatics & Beyond New Series, 22). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 39–54.
- Gumperz, John J. (1992b): Contextualization and understanding. In: Alessandro Duranti – Charles Goodwin (eds.), *Rethinking Context: Language as an Interactive Phenomenon* (= Studies in the Social and Cultural Foundations of Language, 11). Cambridge – New York: Cambridge University Press, s. 229–252.
- Gumperz, John J. (2003): Response essay. In: Susan L. Eerdmans – Carlo L. Prevignano – Paul J. Thibault (eds.), *Language and Interaction: Discussions with John J. Gumperz*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 105–126.
- Gumperz, John J. – Levinson, Stephen C. (eds.) (1996): *Rethinking Linguistic Relativity* (= Studies in the Social and Cultural Foundations of Language, 17). Cambridge: Cambridge University Press.
- Günthner, Susanne (1993): *Diskursstrategien in der interkulturellen Kommunikation*. Tübingen: Niemeyer.
- Günthner, Susanne (1994): *Zwischen Konfrontation und Spiel: Zur kommunikativen Konstruktion von Frotzeleien* (= Arbeitspapier Nr. 12, FG Soziologie, Projekt „Moral“). Universitäten Konstanz und Gießen.
- Günthner, Susanne (1996): The prosodic contextualization of moral work: an analysis of reproaches in 'why'-formats. In: Elizabeth Couper-Kuhlen – Margret Selting (eds.), *Prosody in Conversation: Interactional Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 271–302.
- Günthner, Susanne (1998): *Polyphony and the "Layering of Voices" in Reported Dialogues: An Analysis of the Use of Prosodic Devices in Everyday Reported Speech* (= InLiSt Working Paper, 3). Konstanz – Freiburg – Potsdam. (Dostupné online na adrese: <<http://www.inlist.uni-bayreuth.de/issues/3/index.htm>>.)
- Günthner, Susanne (2000): *Vorwurfsaktivitäten in der Alltagsinteraktion: Grammatische, prosodische, rhetorisch-stilistische und interaktive Verfahren bei der Konstitution kommunikativer Muster und Gattungen*. Tübingen: Niemeyer.
- Günthner, Susanne (2007): Intercultural communication and the relevance of cultural specific repertoires of communicative genres. In: Helga Kotthoff – Helen Spencer-Oatey (eds.), *Handbook of Intercultural Communication*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, s. 127–151.
- Günthner, Susanne – Knoblauch, Hubert (1994): »Forms are the food of faith«: Gattungen als Muster kommunikativen Handelns. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, 46 (4), s. 693–723.
- Günthner, Susanne – Knoblauch, Hubert (1995): Culturally patterned speaking practices – the analysis of communicative genres. *Pragmatics*, 5, s. 1–32.
- Günthner, Susanne – Knoblauch, Hubert (2007): Wissenschaftliche Diskursgattungen – PowerPoint et al. In: Peter Auer – Harald Baßler (eds.), *Reden und Schreiben in der Wissenschaft*. Frankfurt am Main: Campus, s. 53–65.

- Günthner, Susanne – Luckmann, Thomas (2001): Asymmetries of knowledge in intercultural communication: The relevance of cultural repertoires of communicative genres. In: Aldo di Luzio – Susanne Günthner – Franca Orletti (eds.), *Culture in Communication: Analyses of Intercultural Situations*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 55–85.
- Habermas, Jürgen (1971): Vorbereitende Bemerkungen zu einer Theorie der kommunikativen Kompetenz. In: Jürgen Habermas – Niklas Luhmann, *Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie: Was leistet die Systemforschung?* Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 101–141.
- Haiman, John (1985): *Natural Syntax: Iconicity and Erosion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hájek, Martin – Havlík, Martin – Někvapil, Jiří (2012): Narativní analýza v sociologickém výzkumu: přístupy a jednotný rámeček. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 48 (2), s. 199–223.
- Hamilton, Peter (ed.) (1991): *Max Weber: Critical Assessments*. London: Routledge.
- Hanks, William F. (1987): Discourse genres in a theory of practice. *American Ethnologist*, 14, s. 669–692.
- Hanks, William F. (1996): *Language and Communicative Practices*. Boulder: Westview Press.
- Hartmann, Peter (1958): *Das Wort als Name: Struktur, Konstitution und Leistung der benennenden Bestimmung* (= Wissenschaftliche Abhandlungen der Arbeitsgemeinschaft für Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen, 6). Köln – Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Hartmann, Peter (1968): Zum Begriff des sprachlichen Zeichens. *Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung*, 21 (3–4), s. 205–222.
- Heath, Christian – Hindmarsh, Jon – Luff, Paul (2010): *Video in Qualitative Research: Analysing Social Interaction in Everyday Life*. Los Angeles – London – New Delhi – Singapore – Washington: Sage.
- Heath, Christian – Luff, Paul (2000): *Technology in Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heger, Klaus (1984): „Zeigfeld“ und „Symbolfeld“. In: Carl F. Graumann – Theo Herrmann (eds.), *Karl Bühlers Axiomatik: Fünfzig Jahre Axiomatik der Sprachwissenschaften*. Frankfurt am Main: Klostermann, s. 105–116.
- Hekman, Susan J. (1983): *Weber, the Ideal Type, and Contemporary Social Theory*. Notre Dame: University of Notre Dame Press.
- Helbig, Gerhard (1991): *Vývoj jazykovědy po roce 1970*. Z němčiny přeložili Jiří Někvapil a Jana Holšánová. Praha: Academia.
- Heller, Monica (1994): *Crosswords: Language, Education and Ethnicity in French Ontario*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Henne, Helmut – Rehbock, Helmut (1979): *Einführung in die Gesprächsanalyse*. Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- Heritage, John C. (1980): *The Availability of “Context”: A Response to Levinson from a Sociological Perspective*. Unpublished mimeo. University of Warwick.
- Heritage, John C. (1984a): A change-of-state token and aspects of its sequential placement. In: J. Maxwell Atkinson – John Heritage (eds.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge – New York – Melbourne – Paris: Cambridge University Press – Editions de la Maison des Sciences de l’Homme, s. 299–345.
- Heritage, John C. (1984b): *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- Heritage, John C. – Watson, D. R. (1980): Aspects of the properties of formulations in natural conversations: Some instances analysed. *Semiotica*, 30 (3–4), s. 245–262.
- Herrlitz, Wolfgang (1973): Aufbau eines Modells der sprachlichen Kommunikation. In: *Funk-Kolleg Sprache, 1*. Frankfurt am Main: Fischer, s. 38–46.
- Herzfeld, Michael (1992): *The Social Production of Indifferences*. Chicago: University of Chicago Press.

- Hester, Stephen – Eglin, Peter (eds.) (1997): *Culture in Action: Studies in Membership Categorization Analysis*. Lanham – London: International Institute for Ethnomethodology and Conversation Analysis – University Press of America.
- Hettlage, Robert – Lenz, Karl (eds.) (1991): *Erving Goffman – ein soziologischer Klassiker der zweiten Generation*. Bern: Haupt.
- Hewitt, John P. – Stokes, Randall (1975): Disclaimers. *American Sociological Review*, 40 (1), s. 1–11.
- Hickey, Leo – Stewart, Miranda (eds.) (2005): *Politeness in Europe*. Clevedon – Buffalo – Toronto: Multilingual Matters.
- Hilbert, David – Bernays, Paul (1934–1939): *Grundlagen der Mathematik*. Berlin: Springer.
- Hirschová, Milada (1988): *Česká verba dicendi in performativním užítí: Příspěvek ke zkoumání komunikativních funkcí výpovědi*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Hirschová, Milada (2006): *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Hlavsa, Zdeněk (ed.) (1996): *Slovo a slovesnost*, 57 (3) [monotematické číslo věnované dílu Romana Jakobsona]. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky.
- Hockett, Charles F. – Altmann, Stuart A. (1968): A note on design features. In: Thomas A. Sebeok (ed.), *Animal Communication: Techniques of Study and Results of Research*. Bloomington: Indiana University Press, s. 61–72.
- Hoffmannová, Jana – Müllerová, Olga (eds.) (2007): *Čeština v dialogu generací*. Praha: Academia.
- Holata, Ladislav (1986): Učenie o ideológiách ako základ metodológie spoločenských vied. In: M. M. Bachtin – V. N. Vološinov, *Marxizmus, freudizmus, filozofia jazyka*. Bratislava: Pravda, s. 5–28.
- Holenstein, Elmar (1974): *Jakobson ou le structuralisme phénoménologique*. Paris: Editions Seghers.
- Holenstein, Elmar (1975): *Roman Jakobsons phänomenologischer Strukturalismus*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Holenstein, Elmar (1976): *Roman Jakobson's Approach to Language: Phenomenological Structuralism* Translated by Catherine Schelbert and Tarcisius Schelbert. Bloomington – London: Indiana University Press.
- Holenstein, Elmar (1979): Einführung: Von der Poesie und der Plurifunktionalität der Sprache. In: Roman Jakobson, *Poetik: Ausgewählte Aufsätze 1921–1971*. Hrsg. von Elmar Holenstein und Tarcisius Schelbert. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 7–62.
- Holly, Werner (1979): *Imagearbeit in Gesprächen: Zur linguistischen Beschreibung des Beziehungsaspekts* (= Reihe Germanistische Linguistik, 18). Tübingen: Niemeyer.
- Homoláč, Jiří (1996): *Intertextovost a utváření smyslu v textu*. Praha: Karolinum.
- Hopper, Paul J. – Thompson, Sandra A. (1984): The discourse basis for lexical categories in universal grammar. *Language*, 60 (4), s. 703–752.
- Hopper, Robert (1992): *Telephone Conversation*. Bloomington: Indiana University Press.
- Horák, Petr (1982): *Struktura a dějiny: Ke kritice filozofického strukturalismu ve Francii*. Praha: Academia.
- Horáková, Hana (2012): *Kultura jako všelék? Kritika soudobých přístupů*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Horálek, Karel (1967): *Filosofie jazyka*. Praha: Universita Karlova.
- Horálek, Karel (1984): Karl Bühler und die Phonologie der Prager Schule. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 255–262.
- Horn, Laurence (2010): Neo-Gricean pragmatics. In: Louise Cummings (ed.), *The Pragmatics Encyclopedia*. London – New York: Routledge, s. 288–292.
- Huang, Yan (2007): *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

- Hubik, Stanislav (1983): *Jazyk a metafyzika: Kritika Wittgensteinovy filozofie*. Praha: Academia.
- Husserl, Edmund (2010): *Logická zkoumání, II/1: Zkoumání k fenomenologii a teorii poznání*. Z německého originálu přeložili Petr Urban, Karel Novotný a Hynek Janoušek. Praha: OIKOYMENH.
- Hutchby, Ian – Wooffitt, Robin (1998, 2008): *Conversation Analysis: Principles, Practices and Applications*. Cambridge – Oxford – Malden: Polity Press.
- Hymes, Dell (1962): The ethnography of speaking. In: Thomas Gladwin – William C. Sturtevant (eds.), *Anthropology and Human Behavior*. Washington: The Anthropological Society of Washington, s. 13–53.
- Hymes, Dell (1970): Lingvistická teorie a promluvě funkce. Z angličtiny přeložil František Daneš. *Slovo a slovesnost*, 31, s. 7–32.
- Hymes, Dell (1971): Competence and performance in linguistic theory. In: Renira Huxley – Elisabeth Ingram (eds.), *Language Acquisition: Models and Methods*. London: Academic Press, s. 3–28.
- Hymes, Dell (1972): Models of the interaction of language and social life. In: John J. Gumperz – Dell Hymes (eds.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. New York – Chicago – San Francisco – Atlanta – Dallas – Montreal – Toronto – London – Sydney: Holt, Rinehart and Winston, s. 35–71.
- Hymes, Dell (1974): *Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Hymes, Dell (1975): Breakthrough into performance. In: Dan Ben-Amos – Kenneth S. Goldstein (eds.), *Folklore: Performance and Communication*. The Hague: Mouton, s. 11–74. (Přetištěno in: Hymes, 1981, s. 79–141; 2004, s. 79–141.)
- Hymes, Dell (1981): "In vain I tried to tell you": *Essays in Native American Ethnopoetics*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Hymes, Dell (1996): *Ethnography. Linguistics, Narrative Inequality: Toward an Understanding of Voice*. London: Taylor & Francis.
- Hymes, Dell (2003): *Now I Know Only So Far: Essays in Ethnopoetics*. Lincoln – London: University of Nebraska Press.
- Hymes, Dell (2004): "In vain I tried to tell you": *Essays in Native American Ethnopoetics*. With a new preface by the author. Lincoln – London: University of Nebraska Press.
- Chapman, Siobhan (2005): *Paul Grice, Philosopher and Linguist*. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan.
- Chloupek, Jan (1974): *Knižka o češtině*. Praha: Odeon.
- Chomsky, Noam (1959): Review of B. F. Skinner's "Verbal Behavior". *Language*, 35, s. 26–58.
- Chomsky, Noam (1965): *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge: The MIT Press.
- Chomsky, Noam (1966): *Syntaktické struktury*. Přeložili Zdeněk Hlavsa, František Daneš a Eva Benešová. Praha: Academia.
- Innis, Robert E. (1982): Key themes in Bühler's language theory. In: Robert E. Innis (ed.), *Karl Bühler: Semiotic Foundations of Language Theory*. New York – London: Plenum Press, s. 1–73.
- Innis, Robert E. (1988): The thread of subjectivity: philosophical remarks on Bühler's language theory. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 77–106.
- Jackson, Don D. (1965): The study of the family. *Family Processes*, 4, s. 1–20.
- Jäger, Margarete – Jäger, Siegfried (2007): *Deutungskämpfe: Theorie und Praxis Kritischer Diskursanalyse*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

- Jäger, Siegfried (1993): *Kritische Diskursanalyse: Eine Einführung*. Duisburg: Duisburger Institut für Sprach- und Sozialforschung.
- Jäger, Siegfried (1994): *Text- und Diskursanalyse: Eine Anleitung zur Analyse politischer Texte*. 5. Auflage. Duisburg: Duisburger Institut für Sprach- und Sozialforschung.
- Jäger, Siegfried (2001): Discourse and knowledge: Theoretical and methodological aspects of a critical discourse and dispositive analysis. Translated from the original German manuscript by Iris Bünger and Robert Tönks. In: Ruth Wodak – Michael Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage, s. 32–62.
- Jäger, Siegfried (2012): *Kritische Diskursanalyse: Eine Einführung*. Münster: Unrast-Verlag.
- Jakobson, Roman (1956): Two aspects of language and two types of aphasic disturbances. In: Roman Jakobson – Morris Halle, *Fundamentals of Language*. 's-Gravenhage: Mouton, s. 53–82. (Přetištěno jako Jakobson, 1971d; česky in: Jakobson, 1995, s. 55–73.)
- Jakobson, Roman (1957): Shifters, verbal categories, and the Russian verb. [Cambridge:] Russian Language Project, Department of Slavic Languages and Literatures, Harvard University. (Přetištěno jako Jakobson, 1971e.)
- Jakobson, Roman (1960): Closing statement: Linguistics and poetics. In: Thomas A. Sebeok (ed.), *Style in Language*. New York: Wiley, s. 350–377. (Česky in: Jakobson, 1995, s. 74–105.)
- Jakobson, Roman (1968): *Child Language Aphasia and Phonological Universals*. Translated by Allan R. Keiler. The Hague – Paris – New York: Mouton.
- Jakobson, Roman (1971a): Language in relation to other communication systems. In: Roman Jakobson, *Selected Writings, 2: Word and Language*. The Hague – Paris: Mouton, s. 697–708.
- Jakobson, Roman (1971b): Linguistics in relation to other sciences. In: Roman Jakobson, *Selected Writings, 2: Word and Language*. The Hague – Paris: Mouton, s. 655–696.
- Jakobson, Roman (1971c [1941]): Kindersprache, Aphasie und allgemeine Lautgesetze. In: Roman Jakobson, *Selected Writings, 1: Phonological Studies*. The Hague – Paris: Mouton, s. 328–401.
- Jakobson, Roman (1971d): Two aspects of language and two types of aphasic disturbances. In: Roman Jakobson, *Selected Writings, 2: Word and Language*. The Hague – Paris: Mouton, s. 239–259. (Česky in: Jakobson, 1995, s. 55–73.)
- Jakobson, Roman (1971e): Shifters, verbal categories, and the Russian verb. In: Roman Jakobson, *Selected Writings, 2: Word and Language*. The Hague – Paris: Mouton, s. 130–147.
- Jakobson, Roman (1971–1988): *Selected Writings, 1–8*. The Hague – Paris: Mouton.
- Jakobson, Roman (1980): Metalanguage as a linguistic problem. In: Roman Jakobson, *The Framework of Language*. [Ann Arbor:] Horace H. Rackham School of Graduate Studies, University of Michigan, s. 81–92.
- Jakobson, Roman (1985): Metalanguage as a linguistic problem. In: Roman Jakobson, *Selected Writings, 7*. Berlin – New York – Amsterdam: Mouton, s. 113–121.
- Jakobson, Roman (1991): *Lingvistická poetika (výber z diela)*. Preložili Mikuláš Bakoš, Blahoslav Hečko, Ján Horecký, Viktor Krupa, Dušan Slobodník. Bratislava: Tatran.
- Jakobson, Roman (1993): *Dialogy*. Z ruského originálu preložila Marcela Pittermannová. Odbornou revizi překládu provedl Miroslav Červenka. Praha: Český spisovatel.
- Jakobson, Roman (1995): *Poetická funkce*. Stati, které nebyly psány česky, přeložili Miroslav Červenka, Milada Chlěbcová a Terezie Pokorná. Jinočany: H&H.
- Janeček, Petr (2006): *Černá sanitka a jiné děsivé příběhy: Současné pověsti a fámy v České republice*. Praha: Plot.
- Janeček, Petr (2007): *Černá sanitka: druhá žeh: Pérák, Ukradená ledvina a jiné pověsti*. Praha: Plot.
- Janeček, Petr (2008): *Černá sanitka: třikrát a dost: Mytologie pro 21. století*. Praha: Plot.

- Janoušek, Jaromír (2007): *Verbální komunikace a lidská psychika*. Praha: Grada Publishing.
- Jefferson, Gail (1990): List-construction as a task and resource. In: George Psathas (ed.), *Interactional Competence*. Washington, D.C.: University Press of America, s. 63–92.
- Jenkins, Richard (1992): *Pierre Bourdieu*. London: Routledge.
- Jolles, André (1930): *Einfache Formen: Legende, Sage, Mythe, Rätsel, Spruch, Kasus, Memorabile, Märchen, Witz*. Halle (Saale): Niemeyer.
- Kaderka, Petr (2003): Clifford Geertz: Interpretace kultur: Vybrané eseje [recenze]. *Slovo a slovesnost*, 64, s. 57–61.
- Kaderka, Petr (2013): Pragmatika situace. *Slovo a slovesnost*, 74, s. 13–40.
- Kaderka, Petr – Havlík, Martin (2010): Vytváření televizních zpráv: pracovní postupy v systému žánrových norem. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 46, s. 537–567.
- Kallmeyer, Werner (1978): Fokuswechsel und Fokussierungen als Aktivitäten der Gesprächskonstitution. In: Reinhard Meyer-Hermann (ed.), *Sprechen – Handeln – Interaktion: Ergebnisse aus Bielefelder Forschungsprojekten zu Texttheorie, Sprechaktheorie und Konversationsanalyse* (= Konzepte der Sprach- und Literaturwissenschaft, 26). Tübingen: Niemeyer, s. 191–241.
- Kallmeyer, Werner – Schütze, Fritz (1976): Konversationsanalyse. *Studium Linguistik*, 1, s. 1–28.
- Kandert, Josef (2003): Clifford Geertz: Interpretace kultur: Vybrané eseje [recenze]. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 39 (1), s. 119–122.
- Kanovský, Martin (2001): *Struktura mýtů: Strukturální antropologie Clauda Lévi-Straussa*. Praha: Cargo Publisher.
- Kant, Immanuel (2001): *Kritika čistého rozumu*. Přeložil Jaromír Loužil ve spolupráci s Jiřím Chotašem a Ivanem Chvatikem. Praha: OIKOYMENH.
- Karlík, Petr – Nekula, Marek – Pleskalová, Jana (eds.) (2002): *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Käsler, Dirk (1979): *Einführung in das Studium Max Webers*. München: Beck.
- Keenan, Elinor [= Ochs, Elinor] (1974): Norm-makers, norm-breakers: uses of speech by men and women in a Malagasy community. In: Richard Bauman – Joel Sherzer (eds.), *Explorations in the Ethnography of Speaking*. London – New York: Cambridge University Press, s. 125–143.
- Keesing, Roger M. (1974): Theories of culture. *Annual Review of Anthropology*, 3, s. 73–97.
- Kemmerling, A. (1991): H. Paul Grice. In: Julian Nida-Rümelin (ed.), *Philosophie der Gegenwart in Einzeldarstellungen: von Adorno bis v. Wright*. Stuttgart: Kröner, s. 199–204.
- Kendon, Adam (1988): Goffman's approach to face-to-face interaction. In: Paul Drew – Anthony J. Wootton (eds.), *Erving Goffman: Exploring the Interaction Order*. Cambridge: Polity Press, s. 14–40.
- Kendon, Adam (1990): *Conducting Interaction: Patterns of Behavior in Focused Encounters*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Keppler, Angela – Luckmann, Thomas (1991): "Teaching": conversational transmission of knowledge. In: Ivana Marková – Klaus Foppa (eds.), *Asymmetries in Dialogue*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf, s. 143–165.
- Keppler, Angela – Luckmann, Thomas (1992): Lebensweisheiten im Gespräch. In: Rolf Kühn – Hilmar Petzold (eds.), *Psychotherapie und Philosophie: Philosophie als Psychotherapie?* Paderborn: Junfermann, s. 201–222.
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine (1980): *L'énonciation: de la subjectivité dans le langage*. Paris: Armand Colin.
- Kern, Friederike (2000): *Kulturen der Selbstdarstellung: Ost- und Westdeutsche in Bewerbungsgesprächen*. Wiesbaden: Deutscher Universitäts-Verlag.

- Klein, Wolfgang (1984): Bühler Ellipse. In: Carl F. Graumann – Theo Herrmann (eds.), *Karl Bühlers Axiomatik: Fünfzig Jahre Axiomatik der Sprachwissenschaften*. Frankfurt am Main: Klostermann, s. 117–141.
- Kluckhohn, Clyde (1962): *Culture and Behavior: Collected Essays*. New York: The Free Press.
- Knoblauch, Hubert (1991): Kommunikation im Kontext: John J. Gumperz und die Interaktionale Soziolinguistik. *Zeitschrift für Soziologie*, 20 (6), s. 446–462.
- Knoblauch, Hubert (2003): Habitus und Habitualisierung: Zur Komplementarität von Bourdieu mit dem Sozialkonstruktivismus. In: Boike Rehbein – Gernot Saalman – Hermann Schwengel (eds.), *Pierre Bourdieus Theorie des Sozialen: Probleme und Perspektiven*. Konstanz: UVK, s. 187–201.
- Knoblauch, Hubert – Luckmann, Thomas (2000): Gattungsanalyse. In: Uwe Flick – Ernst von Kardorff – Ines Steinke (eds.), *Qualitative Forschung: Ein Handbuch*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, s. 538–546.
- Koerner, Konrad (1984): Karl Bühlers Sprachtheorie und Ferdinand de Saussures *Cours*. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 89–115.
- Kohz, Armin (1982): *Linguistische Aspekte des Anredeverhaltens: Untersuchungen am Deutschen und Schwedischen: Mit einer selektiven Bibliographie zur Linguistik der Anrede und des Grußes*. Tübingen: Narr.
- Koch, Peter – Oesterreicher, Wulf (1985): Sprache der Nähe – Sprache der Distanz: Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. *Romanistisches Jahrbuch*, 36, s. 15–43.
- Konkin, Semen Semenovič – Konkina, Larisa Semenovna (1993): *Michail Bachtin: Stranicy žizni i tvorčestva*. Saransk: Mordovskoje knižnoje izdatel'stvo.
- Kotthoff, Helga (1991): Der Tamada gibt am Tisch den Ton an: Tafelsitten, Trinksprüche und Geschlechterrollen im kaukasischen Georgien. In: Susanne Günthner – Helga Kotthoff (eds.), *Vor fremden Stimmen: Weibliches und männliches Sprechen im Kulturvergleich*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 229–261.
- Kotthoff, Helga (1992): *Von Klageweibern und Kapiameistern: Ethnolinguistische Studien zu oralpoetischen Gattungen im kaukasischen Georgien* (= Arbeitspapier Nr. 48, Fachgruppe Sprachwissenschaft). Universität Konstanz.
- Kotthoff, Helga (1993): Unterbrechungen, Überlappungen und andere Interventionen. *Deutsche Sprache*, 2, s. 162–185.
- Kotthoff, Helga (1995): The social semiotics of Georgian toast performances: oral genre as cultural activity. *Journal of Pragmatics*, 24, s. 353–380.
- Kotthoff, Helga (1998): *Spaß Verstehen: zur Pragmatik von konversationellem Humor*. Tübingen: Niemeyer.
- Koťátko, Petr (1992): Wittgenstein a karteziánský subjekt. *Filosofický časopis*, 40, s. 435–456.
- Koťátko, Petr (1998): *Význam a komunikace*. Praha: Filosofia.
- Krebs, Birgit-Nicole (1993): *Sprachhandlung und Sprachwirkung: Untersuchungen zur Rhetorik, Sprachkritik und zum Fall Jenninger*. Berlin: E. Schmidt Verlag.
- Kristeva, Julia (1967): Bakhtine, le mot, le dialogue et le roman. *Critique*, 23, s. 438–465. (Zkrácená verze vyšla česky jako Kristeva, 2008.)
- Kristeva, Julia (2008): Slovo, dialog a román. In: Julia Kristeva, *Polyfonie: Významy, pohlaví, světy* (= Knihovna Ceny Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97, 10). Z francouzštiny přeložil Josef Fulka. Břeclav: Malovaný kraj, s. 22–40.
- Kroeber, Alfred L. – Kluckhohn, Clyde (1952): *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Cambridge: The Museum.

- Kroskrity, Paul V. (2004): Language ideologies. In: Alessandro Duranti (ed.), *A Companion to Linguistic Anthropology*. Malden – Oxford – Carlton: Blackwell, s. 498–517.
- Kubczak, Hartmut (1984): Bühlers ‚Symptomfunktion‘. *Zeitschrift für Romanische Philologie*, 100 (1–2), s. 1–25.
- Kuno, Susumu (1987): *Functional Syntax*. Chicago: University of Chicago Press.
- Labov, William (1966): *The Social Stratification of English in New York City*. Washington, D.C.: Center of Applied Linguistics.
- Labov, William (1972): Rules for ritual insults. In: David Sudnow (ed.), *Studies in Social Interaction*. New York: The Free Press, s. 120–169.
- Labov, William – Fanshel, David (1977): *Therapeutic Discourse: Psychotherapy as Conversation*. New York: Academic Press.
- Labov, William – Waletzky, Joshua (1967): Narrative analysis: oral versions of personal experience. In: June Helm (ed.), *Essays on the Verbal and Visual Arts*. Seattle – London: University of Washington Press, s. 12–44.
- Laschet, Armin – Malangré, Heinz (eds.) (1989): *Philipp Jenninger: Rede und Reaktion*. Aachen: Einhard.
- Le Page, Robert B. – Tabouret-Keller, Andrée (1985): *Acts of Identity: Creole-Based Approaches to Language and Ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lehn, Dirk vom (2012): *Harold Garfinkel*. Konstanz: UVK.
- Lebzelter, Gustav (1969): Karl Bühler: Leben und Werk. In: Karl Bühler, *Die Uhren der Lebewesen und Fragmente aus dem Nachlaß*. Wien: Böhlau, s. 7–70.
- Leech, Geoffrey N. (1983): *Principles of Pragmatics*. London: Longman.
- Leiter, Kenneth (1980): *A Primer on Ethnomethodology*. Oxford – New York: Oxford University Press.
- Leont'jev, A. A. (ed.) (1968): *Teorija rečevoj dejatel'nosti: Problemy psiholingvistiki*. Moskva: Nauka.
- Leont'jev, A. A. (ed.) (1974): *Osnovy teorii rečevoj dejatel'nosti*. Moskva: Nauka.
- Leška, Oldřich (1984): Karl Bühler und die Prager Schule: Bemerkungen zu einem Kapitel aus der Geschichte der tschechischen Sprachwissenschaft. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 263–272.
- Levinson, Stephen C. (1979): Activity types and language. *Linguistics*, 17, s. 365–399. (Přetištěno jako Levinson, 1992.)
- Levinson, Stephen C. (1983): *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levinson, Stephen C. (1988): Putting linguistics on a proper footing: explorations in Goffman's concepts of participation. In: Paul Drew – Anthony Wootton (eds.), *Erving Goffman: Exploring the Interaction Order*. Cambridge: Polity Press, s. 161–227.
- Levinson, Stephen C. (1989): A review of Relevance. *Journal of Linguistics*, 25, s. 455–472.
- Levinson, Stephen C. (1992): Activity types and language. In: Paul Drew – John Heritage (eds.), *Talk at Work: Interaction in Institutional Settings*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 66–100.
- Linell, Per (2009): *Rethinking Language, Mind, and World Dialogically: Interactional and Contextual Theories of Human Sense-Making*. Charlotte: Information Age Publishing.
- Ljunggerund, Ivar (1979): Der deutsche Anredestil: Geschichten und Geschichtliches. *Moderna Språk*, 73, s. 353–379.
- Local, John – Kelly, John (1986): Projection and 'silences': Notes on phonetic and conversational structure. *Human Studies*, 9, s. 185–204.
- Lord, A. B. (1960): *The Singer of Tales*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lotringer, Sylvère – Gora, Thomas (eds.) (1981): *Polyphonic Linguistics: The Many Voices of Émile Benveniste* (= Semiotica, Special Supplement). The Hague: Mouton.

- Luckmann, Thomas (1963): *Das Problem der Religion in der modernen Gesellschaft*. Freiburg: Rombach.
- Luckmann, Thomas (1980): *Lebenswelt und Gesellschaft: Grundstrukturen und geschichtliche Wandlungen*. Paderborn – München – Wien – Zürich: Schöningh.
- Luckmann, Thomas (1984): Das Gespräch. In: Karlheinz Stierle – Rainer Warning (eds.), *Das Gespräch* (= Poetik und Hermeneutik, 11). München: Fink, s. 49–63.
- Luckmann, Thomas (1986): Grundformen der gesellschaftlichen Vermittlung des Wissens: Kommunikative Gattungen. *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, Sonderheft 27, s. 191–211. (Přetištěno in: Luckmann, 2007, s. 272–293.)
- Luckmann, Thomas (1988): Kommunikative Gattungen im kommunikativen „Haushalt“ einer Gesellschaft. In: Gisela Smolka-Koerdt – Peter M. Spangenberg – Dagmar Tillmann-Bartylla (eds.), *Der Ursprung von Literatur: Medien, Rollen, Kommunikationssituationen zwischen 1450 und 1650*. München: Fink, s. 279–288.
- Luckmann, Thomas (1992): *Theorie des sozialen Handelns*. Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- Luckmann, Thomas (1995a): Interaction planning and intersubjective adjustment of perspectives by communicative genres. In: Esther N. Goody (ed.), *Social Intelligence and Interaction: Expressions and Implications of the Social Bias in Human Intelligence*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 175–186.
- Luckmann, Thomas (1995b): Der kommunikative Aufbau der sozialen Welt und die Sozialwissenschaften. *Annali di Sociologia / Soziologisches Jahrbuch*, 11 (1–2), s. 45–71. (Přetištěno in: Luckmann, 2002, s. 157–181.)
- Luckmann, Thomas (2002): *Wissen und Gesellschaft: Ausgewählte Aufsätze 1981–2002*. Konstanz: UVK.
- Luckmann, Thomas (2007): *Lebenswelt, Identität und Gesellschaft: Schriften zur Wissens- und Proto-soziologie*. Konstanz: UVK.
- Luckmann, Thomas (2009): Observations on the structure and function of communicative genres. *Semiotica*, 173, s. 267–282.
- Ludwig, Kirk (2010): Searle, J. In: Louise Cummings (ed.), *The Pragmatics Encyclopedia*. London – New York: Routledge, s. 416–419.
- Maas, Utz (1976): *Kann man Sprache lehren? Für einen anderen Sprachunterricht*. Frankfurt am Main: Syndikat.
- Maas, Utz – Wunderlich, Dieter (1972): *Pragmatik und sprachliches Handeln: Mit einer Kritik am Funkkolleg „Sprache“*. 2. Auflage. Frankfurt am Main: Athenäum.
- Malcolm, Norman (1993): *Ludwig Wittgenstein v spomienkach (so životopisnou črtou Georga Henrika von Wrighta)*. Z anglického originálu preložil Dezider Kamhal. Bratislava: Archa.
- Malinowski, Bronislaw (1923): Supplement I: The problem of meaning in primitive languages. In: C. K. Ogden – I. A. Richards, *The Meaning of Meaning: A Study of the Influence of Language Upon Thought and of the Science of Symbolism*. London: Routledge and Kegan Paul, s. 296–336.
- Mannheim, Karl (1921/1922): Beiträge zur Theorie der Weltanschauungsinterpretation. *Jahrbuch für Kunstgeschichte*, I/(XV), 4, s. 236–274. (Přetištěno ve výboru: *Wissenssoziologie: Auswahl aus dem Werk*, ed. Kurt Heinrich Wolff. Berlin: Luchterhand, 1964, s. 91–154.)
- Marc, Edmond – Picard, Dominique (1991 [1984]): *Bateson, Watzlawick und die Schule von Palo Alto*. Aus dem Französischen von Hans Günter Holl. Frankfurt am Main: Hain.
- Marcelli, Miroslav (2005): *Michel Foucault alebo Stat sa iným*. Bratislava: Kalligram.
- Marr, N. Ja. (1936): O proischoždenii jazyka. In: N. Ja. Marr, *Osnovnyje voprosy jazykoznanija* (= Izbrannyje raboty, 2). [Leningrad:] Gosudarstvennoje socialno-ekonomičeskoe izdatelstvo, s. 179–209.

- Martin, Louis (1981): On the theory of written enunciation: the notion of interruption resumption in autobiography. In: Sylvère Lotringer – Thomas Gora (eds.), *Polyphonic Linguistics: The Many Voices of Émile Benveniste* (= Semiotica, Special Supplement). The Hague: Mouton, s. 101–112.
- Martinet, André (1963): *Grundzüge der Allgemeinen Sprachwissenschaft*. Autorisierte Übersetzung aus dem Französischen von Anna Fuchs und Hans-Heinrich Lieb. Stuttgart: Kohlhammer.
- Marvan, Tomáš (2010): *Otázka významu: Cesty analytické filozofie jazyka*. Praha: Togga.
- Marx, Karl – Engels, Friedrich (1932 [1847/1848]): *Die deutsche Ideologie*. Herausgegeben von V. Adoratskij. Berlin: Akademie-Verlag.
- Matějka, Ladislav (1973): On the first Russian prolegomena to semiotics. In: V. N. Vološinov, *Marxism and the Philosophy of Language*. New York: Seminar Press, s. 161–174.
- Matějka, Ladislav (1999): Voloshinov and Bakhtin in the Prague Linguistic Circle. In: Vladimír Macura – Herta Schmid (eds.), *Jan Mukařovský and the Prague School / Jan Mukařovský und die Prager Schule*. Potsdam: Universität Potsdam – Ústav pro českou literaturu, s. 283–289.
- Maynard, Douglas W. (1980): Placement of topic changes in conversation. *Semiotica*, 30, s. 263–290.
- McGuinness, Brian (1988): *Wittgenstein: A Life: Young Ludwig 1889–1921*. University of California Press.
- Mead, George H. (1967): *Mind, Self, and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*. Edited and with an Introduction by Charles W. Morris. Chicago: The University of Chicago Press.
- Medveděv, P. N. (1928): *Formal'nij metod v literaturovedenii: Kritičeskoje vvedenije v sociologičeskiju poetiku*. Leningrad: Priboj. (Česky jako Bachtin, 1980c.)
- Medveděvovi, Žores a Roj (2003): *Neznámý Stalin*. Z ruštiny přeložil Libor Dvořák. Praha: Academia.
- Merleau-Ponty, Maurice (2013): *Fenomenologie vnímání*. Z francouzštiny přeložil Jakub Čapek. Praha: OIKOYMENH.
- Mesthrie, Rajend – Deumert, Ana (2009): Sociolinguistics and symbolic power: The work of Pierre Bourdieu. In: Rajend Mesthrie – Joan Swann – Ana Deumert – William L. Leap, *Introducing Sociolinguistics*. Second edition. Philadelphia: John Benjamins, s. 333–343.
- Mondada, Lorenza (2013): Interactional space and the study of embodied talk-in-interaction. In: Peter Auer – Martin Hilpert – Anja Stukenbrock – Benedikt Szmrecsanyi (eds.), *Space in Language and Linguistics: Geographical, Interactional, and Cognitive Perspectives*. Berlin: De Gruyter.
- Monk, Ray (1996): *Wittgenstein: Úděl génia*. Z angličtiny přeložil Otakar Vochoč. Praha: Hynek.
- Montague, Richard (1968): Pragmatics. In: Raymond Klibansky (ed.), *Contemporary Philosophy: A Survey*. Florence: La Nuova Italia Editrice, s. 102–121. (Přetištěno in: R. H. Thomason, ed., *Formal Philosophy: Selected Papers of Richard Montague*, New Haven: Yale University Press, 1974, s. 95–118.)
- Morris, Charles W. (1997): Základy teorie znaku. In: Bohumil Palek (ed.), *Sémiotika*. Z angličtiny přeložil Bohumil Palek. 2., přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova, s. 197–254.
- Müller, Frank E. (1991): Kleine Listen – Listenstrukturen und Listenbildung im gesprochenen Italienisch. In: Ulrich Dausendschön-Gay – Elisabeth Gülich – Ulrich Krafft (eds.), *Linguistische Interaktionsanalysen*. Tübingen: Niemeyer, s. 107–127.
- Müllerová, Olga – Hoffmannová, Jana – Schneiderová, Eva (1992): *Mluvená čeština v autentických textech*. Jinočany: H&H.
- Natanson, Maurice (1986): *Anonymity: A Study in the Philosophy of Alfred Schutz*. Bloomington: Indiana University Press.
- Naumann, Hans (1922): *Grundzüge der deutschen Volkskunde*. Leipzig: Quelle & Meyer.
- Nekula, Marek (1993): Doslov. In: Ludwig Wittgenstein, *Rozličné poznámky*. Z němčiny přeložil a doslov napsal Marek Nekula. Praha: Mladá fronta, s. 133–153.

- Nekula, Marek (1994): Searlovo znovunalézání mysli. In: John R. Searle, *Mysl, mozek a věda*. Praha: Mladá fronta, s. 119–129.
- Nekula, Marek (1996): *System der Partikeln im Deutschen und Tschechischen unter besonderer Berücksichtigung der Abtönungspartikeln*. Tübingen: Niemeyer.
- Nekvapil, Jiří (1997): Some remarks on item orderings in Czech conversation: The issue of pre-requests. In: Bohumil Palek (ed.), *Typology: Prototypes, Item Orderings and Universals: Proceedings of LP'96*. Prague: Karolinum – Charles University Press, s. 444–450.
- Nekvapil, Jiří (1999/2000): Etnometodologická konverzační analýza v systému encyklopedických hesel. *Češtinář*, 10, s. 80–87.
- Nekvapil, Jiří (ed.) (2006a): *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42 (2): *Monotematické číslo: Analýza promluv a textů, analýza diskurzu*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Nekvapil, Jiří (2006b): Úvodem k monotematickému číslu „Analýza promluv a textů, analýza diskurzu“. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42 (2), s. 263–267.
- Nekvapil, Jiří (2010): Úvodem k monotematickému číslu „Etnometodologické inspirace“. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 46, s. 497–503.
- Nekvapil, Jiří – Leudar, Ivan (1998): Masmediální utváření dialogických sítí a politické identity: případ Demokratické strany Sudety. *Slovo a slovesnost*, 59, s. 30–52.
- Nekvapil, Jiří – Leudar, Ivan (2002): Sekvenční struktury v mediálních dialogických sítích. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 38, s. 483–499.
- Nekvapil, Jiří – Leudar, Ivan (2003): O českých masmédiích z etnometodologické perspektivy: romská identita v dialogických sítích. *Slovo a slovesnost*, 64, s. 161–192.
- Nekvapil, Jiří – Leudar, Ivan (2006): Prezentace události 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jini v interakci. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42, s. 353–377.
- Nekvapil, Jiří – Neustupný, J. V. (2005): Politeness in the Czech Republic: Distance, levels of expression, management and intercultural contact. In: Leo Hickey – Miranda Stewart (eds.), *Politeness in Europe*. Clevedon – Buffalo – Toronto: Multilingual Matters, s. 247–262.
- Nekvapil, Jiří – Sherman, Tamah (2013): Language ideologies and linguistic practices: The case of multinational companies in Central Europe. In: Erzsébet Barát – Patrick Studer – Jiří Nekvapil (eds.), *Ideological Conceptualizations of Language: Discourses of Linguistic Diversity*. Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Oxford – Wien: Peter Lang, s. 85–117.
- Nešpor, Zdeněk R. (2002): Problém subjektivního smyslu jednání v dile Maxe Webera, Clifforda Geertze a Rudolfa Bultmanna. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 38, s. 553–564.
- Neustupný, Jiří V. – Nekvapil, Jiří (2003): Language management in the Czech Republic. *Current Issues in Language Planning*, 4, s. 181–366. (Přetištěno in: Richard B. Baldauf Jr. – Robert B. Kaplan (eds.), *Language Planning and Policy in Europe, 2: The Czech Republic, The European Union, and Northern Ireland*. Clevedon – Bufalo – Toronto: Multilingual Matters, 2006, s. 16–201.)
- Nida, Eugene A. (1975): *Componential Analysis of Meaning: An Introduction to Semantic Structures*. The Hague: Mouton.
- Nohejl, Marek (2001): *Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze: Pojednání o východiscích fenomenologické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Nový, Ivan – Schroll-Machl, Sylvia, a kol. (1999): *Interkulturní komunikace v řízení a podnikání*. Praha: Management Press.
- Objartel, Georg (1984): Die Kunst des Beleidigens. In: Dieter Cherubim – Helmut Henne – Helmut Rehbock (eds.), *Gespräche zwischen Alltag und Literatur*. Tübingen: Niemeyer, s. 94–122.
- Ochs, Elinor (1984): Clarification and culture. In: Deborah Schiffrin (ed.), *Meaning, Form and Use in Context: Linguistic Applications*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, s. 325–341.

- Ochs, Elinor – Schieffelin, Bambi B. (eds.) (1983): *Acquiring Conversational Competence*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Ono, Aya (2007): *La notion d'énonciation chez Émile Benveniste*. Limoges: Lambert-Lucas.
- Ortner, Hanspeter (1988): Bühler und die Syntaxforschung: Konsequenzen aus seiner Axiomatik. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 153–172.
- Osolobè, Ivo (2002): *Ostence, hra, jazyk: Sémiotické studie*. Brno: Host.
- Palek, Bohumil (1984): Bühler und Peirce. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 68–88.
- Palek, Bohumil (1988): Bühler a Peirce. In: Bohumil Palek, *Referenční výstavba textu*. Praha: Univerzita Karlova, s. 313–333.
- Parry, Milman (1971): *The Making of Homeric Verse: The Collected Papers of Milman Parry*. Oxford: Clarendon.
- Patzelt, Werner J. (1987): *Grundlagen der Ethnomethodologie*. München: Fink.
- Peirce, Charles S. (1960–1966): *The Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Edited by Charles Hartshorne, Paul Weiss and Arthur W. Burks. Cambridge: Harvard University Press.
- Peregrin, Jaroslav (1992): *Logika ve filosofii, filosofie v logice: Historicky úvod do analytické filosofie*. Praha: Hermann a synové.
- Peregrin, Jaroslav (2005): *Kapitoly z analytické filosofie*. Praha: Filosofia.
- Piller, Ingrid (2011): *Intercultural Communication: A Critical Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Platón (1994): *Kratylos*. Z řeckého originálu přeložil František Novotný. Druhé, opravené vydání. Praha: OIKOYMENH.
- Polenz, Peter von (1989): Verdünnte Sprachkultur: Das Jenninger-Syndrom in sprachkritischer Sicht. *Deutsche Sprache*, 17, s. 289–316.
- Pražský lingvistický kroužek (1970): Teze předložené Prvému sjezdu slovanských filologů v Praze 1929. In: Josef Vachek (ed.), *U základů pražské jazykovědné školy*. Praha: Academia, s. 35–65.
- Preisendanz, Wolfgang (1970): *Über den Witz*. Konstanz: Universitätsverlag.
- Propp, Vladimír Jakovlevič (1999): *Morfologie pohádky a jiné studie*. Přeložili Miroslav Červenka, Marcela Pittermannová a Hana Šmahelová. Jinočany: H&H. (2. vydání 2008.)
- Psathas, George (1995): *Conversation Analysis: The Study of Talk-in-Interaction*. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage.
- Psathas, George (2003): Types, typifications and membership categorization devices: Alfred Schutz and Harvey Sacks on the notion of types. In: Jiří Holba – Milan Lyčka – Alexander Matoušek – Miroslav Šedina (eds.), *Focus Pragensis*, 3. Prague: OIKOYMENH, s. 28–51.
- Psathas, George (2005): The ideal type in Weber and Schutz. In: Martin Endress – George Psathas – Hisashi Nasu (eds.), *Explorations of the Life-World: Continuing Dialogues with Alfred Schutz*. Dordrecht: Springer, s. 143–169.
- Radtke, Frank-Olaf (1992): Die Konstruktion des Fremden im Diskurs des Multikulturalismus. In: Elçin Kürşat-Ahlers (ed.), *Die multikulturelle Gesellschaft: Der Weg zur Gleichstellung?* Frankfurt am Main: Verlag für Interkulturelle Kommunikation, s. 129–140.
- Radtke, Frank-Olaf (1993): *Multikulturell: Die Konstruktion eines sozialen Problems und ihre Folgen*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Raible, Wolfgang (1980): Was sind Gattungen? *Poetica*, 12, s. 320–349.

- Raible, Wolfgang (1989): Konzeptuelle Schriftlichkeit, Sprachwerk und Sprachgebilde: Zur Aktualität Karl Bühlers. *Romanistisches Jahrbuch*, 39, s. 16–21.
- Rawls, Anne Warfield (1989): Language, self, and social order: A reformulation of Goffman and Sacks. *Human Studies*, 12, s. 147–172.
- Rawls, Anne (2003): Harold Garfinkel. In: George Ritzer (ed.), *The Blackwell Companion to Major Contemporary Social Theorists*. Malden – Oxford – Melbourne – Berlin: Blackwell, s. 122–153.
- Reddy, Michael J. (1979): The conduit metaphor: a case of frame conflict in our language about language. In: Andrew Ortony (ed.), *Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 284–324.
- Rehbein, Boike – Saalman, Gernot – Schwengel, Hermann (eds.) (2003): *Pierre Bourdieus Theorie des Sozialen: Probleme und Perspektiven*. Konstanz: UVK.
- Rehbein, Jochen (1977): *Komplexes Handeln: Elemente zur Handlungstheorie der Sprache*. Stuttgart: Metzler.
- Reichenbach, Hans (1947): *Elements of Symbolic Logic*. New York: Macmillan.
- Reisigl, Martin (2006): Sprachkritische Beobachtungen zu Foucaults Diskursanalyse. In: Brigitte Kerchner – Silke Schneider (eds.), *Foucault: Diskursanalyse der Politik: Eine Einführung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 85–103.
- Ringer, Fritz (2004): *Max Weber: An Intellectual Biography*. Chicago – London: The University of Chicago Press.
- Roberts, Celia – Sarangi, Srikant (1993): "Culture" revisited in intercultural communication. In: Timothy S. Boswood – Robert Hoffman – Peter Tung (eds.), *Perspectives on English for Professional Communication*. Hongkong: City Polytechnic, s. 97–114.
- Rogers, Rolf R. (1969): *Max Weber's Ideal Type Theory*. New York: Philosophical Library.
- Rolf, Eckard (1994): *Sagen und Meinen*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Rosaldo, Michelle Z. (1982): The things we do with words: Ilongot speech acts and speech act theory in philosophy. *Language in Society*, 11, s. 203–237.
- Ross, John Robert (1970): On declarative sentences. In: Roderick A. Jacobs – Peter S. Rosenbaum (eds.), *Readings in English Transformational Grammar*. Waltham – Toronto – London: Ginn and Company, s. 222–277.
- Ross, John R. (1980): Ikonismus in der Phraseologie: Der Ton macht die Bedeutung. *Semiotik*, 2, s. 39–56.
- Russell, Bertrand (1975): *Zkoumání o smyslu a pravdivosti*. Z anglického originálu přeložil Jindřich Husák. Praha: Academia.
- Ryle, Gilbert (1949): *The Concept of Mind*. New York: Barnes & Noble.
- Sacks, Harvey (1972a): Notes on police assessment of moral character. In: David Sudnow (ed.), *Studies in Social Interaction*. New York: The Free Press, s. 280–293.
- Sacks, Harvey (1972b): On the analyzability of stories by children. In: John J. Gumperz – Dell Hymes (eds.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. New York – Chicago – San Francisco – Atlanta – Dallas – Montreal – Toronto – London – Sydney: Holt, Rinehart and Winston, s. 325–345.
- Sacks, Harvey (1975): Everyone has to lie. In: Mary Sanches – Ben G. Blount (eds.), *Sociocultural Dimensions of Language Use*. New York: Academic Press, s. 57–79.
- Sacks, Harvey (1984): A note on methodology. In: J. Maxwell Atkinson – John Heritage (eds.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 21–27.
- Sacks, Harvey (1992a): *Lectures on Conversation*, 1. Oxford: Blackwell.
- Sacks, Harvey (1992b): *Lectures on Conversation*, 2. Oxford: Blackwell.

- Sacks, Harvey – Schegloff, Emanuel A. – Jefferson, Gail (1974): A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50, s. 696–735. (Rozšířená verze in: James N. Schenkein (ed.), *Studies in the Organization of Conversational Interaction*. New York: Academic Press, 1978, s. 7–55.)
- Salzmann, Zdeněk (1997): *Jazyk, kultura, společnost: Úvod do lingvistické antropologie*. Z anglického originálu přeložili Zdeněk Hlavsa, Jaroslava Hlavsová, Vladimira Šatavová. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky.
- Sarangi, Srikant (1995): Culture. In: Jef Verschueren – Jan-Ola Östman – Jan Blommaert (eds.), *Handbook of Pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins, s. 1–30.
- Saussure, Ferdinand de (1989): *Kurs obecné lingvistiky*. Z francouzštiny přeložil František Čermák. Praha: Odeon. (Vydání třetí, upravené: Praha: Academia, 2007.)
- Savigny, Eike von (1988/1989): *Wittgensteins „Philosophische Untersuchungen“: Ein Kommentar für Leser*. Frankfurt am Main: Klostermann.
- Savigny, Eike von (1993): *Die Philosophie der normalen Sprache*. 3. Auflage. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Sbisà, Marina (2007): How to read Austin. *Pragmatics*, 17, s. 461–473.
- Sbisà, Marina (2010): Austin, J. L. In: Louise Cummings (ed.), *The Pragmatics Encyclopedia*. London – New York: Routledge, s. 28–31.
- Scannell, Paddy (ed.) (1991): *Broadcast Talk*. London: Sage.
- Searle, John R. (1965): What is a speech act? In: Max Black (ed.), *Philosophy in America*. Ithaca: Cornell University Press, s. 221–239. (Slovensky jako Searle, 1992a.)
- Searle, John R. (1969): *Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge – London – New York: Cambridge University Press. (Slovensky jako Searle, 2007.)
- Searle, John R. (1975a): Indirect speech acts. In: Peter Cole – Jerry L. Morgan (eds.), *Syntax and Semantics*, 3. New York: Academic Press, s. 59–82.
- Searle, John R. (1975b): A taxonomy of illocutionary acts. In: Keith Gunderson (ed.), *Language, Mind, and Knowledge* (= Minnesota Studies in the Philosophy of Science, 7). Minneapolis: University of Minnesota Press, s. 344–369.
- Searle, John R. (1979): *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge – New York – Melbourne – Madrid – Cape Town – Singapore – São Paulo: Cambridge University Press.
- Searle, John R. (1983): *Intentionality: An Essay in the Philosophy of Mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, John R. (1984): *Minds, Brains and Science*. Cambridge: Harvard University Press.
- Searle, John R. (1992a): Čo je rečový akt? Preložila Marianna Oravcová. In: Marianna Oravcová (ed.), *Filozofia prirodzeného jazyka*. Bratislava: Archa, s. 180–194.
- Searle, John R. (1992b): *The Rediscovery of the Mind*. Cambridge: The MIT Press.
- Searle, John R. (1994): *Mysl, mozek a věda*. Z anglického originálu přeložil Marek Nekula. Praha: Mladá fronta.
- Searle, John R. (1995): *The Construction of Social Reality*. New York: The Free Press.
- Searle, John R. (2001): *Rationality in Action*. Cambridge – London: The MIT Press.
- Searle, John R. (2007): *Rečové akty: Esej z filozofie jazyka*. Z anglického originálu přeložil Dezider Kamhal. Bratislava: Kalligram.
- Searle, John R., et al. (1992): *(On) Searle on Conversation*. Compiled and introduced by Herman Parret and Jef Verschueren. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Sebeok, Thomas A. (1981): Karl Bühler: A neglected figure in the history of semiotic inquiry. In: Thomas A. Sebeok, *The Play of Musement*. Bloomington: Indiana University Press, s. 91–108.

- Selting, Margret (1995a): *Prosodie im Gespräch: Aspekte einer interaktionalen Phonologie der Konversation*. Tübingen: Niemeyer.
- Selting, Margret (1995b): Der „mögliche Satz“ als interaktiv relevante syntaktische Kategorie. *Linguistische Berichte*, 158, s. 298–325.
- Selting, Margret (2000): The construction of units in conversational talk. *Language in Society*, 29, s. 477–517.
- Sgall, Petr, a kol. (1964): *Cesty moderní jazykovědy: Jazykověda a automatizace*. Praha: Orbis.
- Shannon, Claude E. (1964): Predikce a entropie tištěné angličtiny. In: Lubomír Doležel (ed.), *Teorie informace a jazykověda*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, s. 75–88.
- Sharrock, Wes – Anderson, Bob (1986): *The Ethnomethodologists*. Chichester: Ellis Horwood.
- Sherzer, Joel – Woodbury, Anthony C. (eds.) (1987): *Native American Discourse: Poetics and Rhetoric*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, Emanuel A. (1977): Identification and recognition in interactional openings. In: Ithiel de Sola Pool (ed.), *The Social Impact of the Telephone*. Cambridge: The MIT Press, s. 415–450.
- Schegloff, Emanuel A. (1978): On some questions and ambiguities in conversation. In: Wolfgang U. Dressler (ed.), *Current Trends in Textlinguistics*. Berlin – New York: de Gruyter, s. 81–102. (Přetištěno in: J. Maxwell Atkinson – John Heritage (eds.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 1984, s. 28–52.)
- Schegloff, Emanuel A. (1979): The relevance of repair to syntax-for-conversation. In: Talmy Givón (ed.), *Syntax and Semantics, 12: Discourse and Syntax*. New York: Academic Press, s. 261–286.
- Schegloff, Emanuel A. (1980): Preliminaries to preliminaries: “Can I Ask You a Question?”. *Sociological Inquiry*, 50 (3–4), s. 104–152.
- Schegloff, Emanuel A. (1982): Discourse as an interactional achievement: some uses of “uh huh” and other things that come between sentences. In: Deborah Tannen (ed.), *Analyzing Discourse: Text and Talk*. Washington, D.C.: Georgetown University Press, s. 71–93.
- Schegloff, Emanuel A. (1988a): Presequences and indirection: applying speech act theory to ordinary conversation. *Journal of Pragmatics*, 12, s. 55–62.
- Schegloff, Emanuel A. (1988b): Goffman and the analysis of conversation. In: Paul Drew – Anthony J. Wootton (eds.), *Erving Goffman: Exploring the Interaction Order*. Cambridge: Polity Press, s. 89–135.
- Schegloff, Emanuel A. (1989): Harvey Sacks – Lectures 1964–1965: An introduction/memoir. *Human Studies*, 12, s. 185–209.
- Schegloff, Emanuel A. (1992): Repair after next turn: the last structurally provided defense of intersubjectivity in conversation. *American Journal of Sociology*, 97, s. 1295–1345.
- Schegloff, Emanuel A. (2000): Overlapping talk and the organization of turn-taking for conversation. *Language in Society*, 29, s. 1–63.
- Schegloff, Emanuel A. (2007): *Sequence Organization in Interaction: A Primer in Conversation Analysis, 1*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, Emanuel A. – Sacks, Harvey (1973): Opening up closings. *Semiotica*, 8, s. 289–327.
- Schegloff, Emanuel A. – Jefferson, Gail – Sacks, Harvey (1977): The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language*, 53, s. 361–382.
- Schlobinski, Peter (1987): *Stadtssprache Berlin*. Berlin: de Gruyter.
- Schneider, Hans-Julius (1993): Ausprägungen pragmatischen Denkens in der zeitgenössischen Sprachphilosophie. In: Herbert Stachowiak (ed.), *Sprachphilosophie, Sprachpragmatik und formative Pragmatik (= Pragmatik, 4)*. Hamburg: Meiner, s. 1–37.
- Schnettler, Bernt (2007): *Thomas Luckmann*. Konstanz: UVK.

- Schroll-Machl, Sylvia – Nový, Ivan (2000): *Perfekt geplant oder genial improvisiert? Kulturunterschiede in der deutsch-tschechischen Zusammenarbeit*. München – Mering: Rainer Hampp Verlag.
- Schulz von Thun, Friedemann (1981): *Miteinander reden*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.
- Schulze, Gerhard (1992): *Die Erlebnisgesellschaft: Kultursoziologie der Gegenwart*. Frankfurt am Main – New York: Campus.
- Schütz, Alfred (1932): *Der sinnhafte Aufbau der sozialen Welt: Eine Einleitung in die verstehende Soziologie*, Wien: Julius Springer. (Nové vydání: Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1984; nejnovější Konstanz: UVK, 2004. Anglický překlad: *Phenomenology of the Social World*. Translated by George Walsh and Frederick Lehnert. Evanston: Northwestern University Press, 1967, 1997.)
- Schütz, Alfred (1944): The stranger: An essay in social psychology. *The American Journal of Sociology*, 49, s. 499–507. (Přetištěno in: Schütz, 1964, s. 91–105.)
- Schütz, Alfred (1962): *Collected Papers, 1: The Problem of Social Reality*. The Hague: Martinus Nijhoff. (Německy: *Gesammelte Aufsätze, 1: Das Problem der sozialen Wirklichkeit*. Den Haag: Martinus Nijhoff, 1971.)
- Schütz, Alfred (1964): *Collected Papers, 2: Studies in Social Theory*. The Hague: Martinus Nijhoff. (Německy: *Gesammelte Aufsätze, 2: Studien zur soziologischen Theorie*. Übertragung aus dem Amerikanischen von Alexander von Baeyer. Den Haag: Martinus Nijhoff, 1972.)
- Schütz, Alfred (2003): *Theorie der Lebenswelt, 2: Die kommunikative Ordnung der Lebenswelt*. Konstanz: UVK.
- Schütz, Alfred (2009): Husserl und sein Einfluß auf mich. In: Alfred Schütz, *Philosophisch-phänomenologische Schriften, 1: Zur Kritik der Phänomenologie Edmund Husserls*. Konstanz: UVK, s. 293–302.
- Schütz, Alfred (2011): Husserl and his influence on me. In: Alfred Schütz, *Collected Papers, 5: Phenomenology and the Social Sciences*. Dordrecht – Heidelberg – London – New York: Springer, s. 1–4.
- Schütz, Alfred – Gurwitsch, Aron (1985): *Briefwechsel 1939–1959*. München: Fink.
- Schütz, Alfred – Luckmann, Thomas (1975/1984): *Strukturen der Lebenswelt, 1, 2*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. (Jednosvazkové vydání: Konstanz: UVK, 2003. Anglický překlad: *Structures of the Life-World, 1, 2*. Translated by R. M. Zaner, H. Tristram Engelhardt, Jr., D. J. Parent. Evanston: Northwestern University Press, 1973/1989.)
- Schütz, Alfred – Parsons, Talcott (1977): *Zur Theorie sozialen Handelns: Ein Briefwechsel*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Schütz, Alfred – Voegelin, Eric (2004): *Eine Freundschaft, die ein Leben ausgehalten hat: Briefwechsel 1938–1959*. Konstanz: UVK.
- Schwitalla, Johannes (1994): Poetisches in der Alltagskommunikation. In: Dieter W. Halwachs – Christine Penzinger – Irmgard Stütz (eds.), *Sprache, Onomatopöie, Rhetorik, Namen, Idiomatik, Grammatik: Festschrift für Prof. Dr. Karl Sornig zum 66. Geburtstag* (= Grazer Linguistische Monographien, 11). Graz: Universitätsverlag, s. 227–243.
- Sidnell, Jack (2009): Participation. In: Jan-Ola Ostman – Jef Verschueren (eds., in collaboration with Eline Versluys), *Handbook of Pragmatics: 2009 Installment*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Sidnell, Jack (2010): *Conversation Analysis: An Introduction*. Malden – Oxford – Chichester: Wiley-Blackwell.
- Sidnell, Jack – Stivers, Tanya (eds.) (2013): *The Handbook of Conversation Analysis*. Malden – Oxford – Chichester: Wiley-Blackwell.
- Silverman, David (1998): *Harvey Sacks: Social Science and Conversation Analysis*. New York: Oxford University Press.

- Silverstein, Michael (1976): Shifters, linguistic categories and cultural description. In: Keith H. Basso – Henry A. Selby (eds.), *Meaning in Anthropology*. Albuquerque: University of New Mexico Press, s. 11–56.
- Silverstein, Michael (1979): Language structure and linguistic ideology. In: Paul R. Clyne – William F. Hanks – Carol L. Hofbauer (eds.), *The Elements: A Parasession on Linguistic Units and Levels*. Chicago: Chicago Linguistic Society, s. 208–216.
- Silverstein, Michael (1984): On the pragmatic 'poetry' of prose: Parallelism, repetition, and cohesive structure in the time course of dyadic conversation. In: Deborah Schiffrin (ed.), *Meaning, Form and Use in Context: Linguistic Applications*. Norwood: Ablex, s. 181–199.
- Silverstein, Michael (1993): Metapragmatic discourse and metapragmatic function. In: John A. Lucy (ed.), *Reflexive Language: Reported Speech and Metapragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 33–58.
- Silverstein, Michael – Urban, Greg (eds.) (1996): *Natural Histories of Discourse*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sinclair, John McHardy – Coulthard, Malcolm (1975): *Towards an Analysis of Discourse: The English Used by Teachers and Pupils*. Oxford: Oxford University Press.
- Skalička, Vladimír (1966): Ein „typologisches Konstrukt“. In: Josef Vachek (ed.), *Travaux linguistiques de Prague, 2: Les problèmes du centre et de la périphérie du système de la langue*. Prague: Academia, s. 157–163.
- Skalička, Vladimír (2006): „Typologický konstrukt“. Přeložil Gero Fischer. In: Vladimír Skalička, *Souborné dílo, 3: 1964–1994: Dodatky: Bibliografie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, s. 973–978.
- Sloboda, Marián (2005): Rod Gardner: When Listeners Talk: Response Tokens and Listener Stance. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, 2001. xxi+289 s. Pragmatics & Beyond Series, 92 [recenze]. *Slovo a slovesnost*, 66, s. 220–224.
- Smith, Greg (2006): *Erving Goffman*. London – New York: Routledge.
- Soukup, Václav (2000): *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha: Portál.
- Sperber, Dan – Wilson, Deirdre (1986): *Relevance: Communication and Cognition*. Cambridge: Harvard University Press.
- Spitzer, Leo (1922): *Italienische Umgangssprache*. Bonn: Schroeder.
- Sprondel, Walter M. – Grathoff, Richard (eds.) (1979): *Alfred Schütz und die Idee des Alltags in den Sozialwissenschaften*. Stuttgart: Enke.
- Sprondel, Walter M. – Seyfarth, Constans (eds.) (1981): *Max Weber und die Rationalisierung sozialen Handelns*. Stuttgart: Enke.
- Srubar, Ilja (1981): Die Konstitution von Bedeutsamkeit im Alltagshandeln: Zur Schützischen Lösung eines Weberschen Problems. In: Walter M. Sprondel – Constans Seyfarth (eds.), *Max Weber und die Rationalisierung sozialen Handelns*. Stuttgart: Enke, s. 93–107.
- Srubar, Ilja (1988): *Kosmion: Die Genese der pragmatischen Lebenswelttheorie von Alfred Schütz und ihr anthropologischer Hintergrund*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Srubar, Ilja (2007): *Phänomenologie und soziologische Theorie: Aufsätze zur pragmatischen Lebenswelttheorie*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Stalin, J. V. (1955): *Marksizm i voprosy jazykoznanija / Marxismus a otázky jazykovědy*. [Dvoj-
jazyčné vydání.] Z ruštiny přeložili Bohuslav Havránek, František Trávníček, Vladimír Bar-
net, Květa Bartůňková, Jaroslav Bauer, Jaromír Bělič, Antonie Děkanová, Daniela Fundová,
Bohuslav Ileš, Karel Horálek, Jaroslav Moravec, Bořivoj Novák, Radegast Parolek, Jiří Ruml,
Vladimír Skalička, Miloslav Wagner, Miloslav Zima, členové komise jazykovědného oddě-

- lení Československo-sovětského institutu. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- Streeck, Jürgen (1980): Speech acts in interaction: A critique of Searle. *Discourse Processes*, 3, s. 133–154.
- Streeck, Jürgen (1983): Konversationsanalyse: Ein Reparaturversuch. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 2, s. 72–104.
- Streeck, Jürgen (1994): Die leichte Muse des gewöhnlichen Gesprächs: Über die Unterhaltungskunst älterer Frauen in der Filsbachwelt. In: Werner Kallmeyer (ed.): *Kommunikation in der Stadt, 1: Exemplarische Analysen des Sprachverhaltens in Mannheim* (= Schriften des Instituts für Deutsche Sprache, 4.1). Berlin – New York: de Gruyter, s. 578–610.
- Streeck, Jürgen (2013): Interaction and the living body. *Journal of Pragmatics*, 46, s. 69–90.
- Streeck, Jürgen – Goodwin, Charles – LeBaron, Curtis (eds.) (2011): *Embodied Interaction: Language and Body in the Material World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stukenbrock, Anja (2012): Imagined spaces as a resource in interaction. *Bulletin Suisse de Linguistique Appliquée*, 96, s. 141–161.
- Stukenbrock, Anja (2014): *Deixis in der face-to-face-Interaktion*. Berlin: De Gruyter.
- Suzuki, Yasushi (1991): Erlebte Rede und der Fall Jenninger. *Germanistisch-Romanistische Monatshefte*, 1, s. 5–12.
- Tannen, Deborah (1979): What's in a frame? Surface evidence for underlying expectations. In: Roy O. Freedle (ed.), *New Directions in Discourse Processing*. Norwood: Ablex, s. 137–181.
- Tedlock, Barbara (1980): Songs of the Zuni Kachina society: Composition, rehearsal, and performance. In: Charlotte J. Frisbie (ed.), *Southwestern Indian Ritual Drama*. Albuquerque: University of New Mexico Press, s. 7–35.
- Tedlock, Dennis (1989): Ethnopoetics. In: Erik Barnouw (ed.), *International Encyclopedia of Communications*, 2. New York: Oxford University Press, s. 116–117.
- ten Have, Paul (1999, 2007): *Doing Conversation Analysis: A Practical Guide*. Los Angeles – London – New Delhi – Singapore: Sage.
- ten Have, Paul (2004): *Understanding Qualitative Research and Ethnology*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage.
- Thompson, John B. (1991): Editor's introduction. In: Pierre Bourdieu, *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press, s. 1–31.
- Titunik, Irwin R. (1973): The formal method and the sociological method (M. M. Baxtin, P. N. Medvedev, V. N. Vološinov) in Russian theory and study of literature. In: V. N. Vološinov, *Marxism and the Philosophy of Language*. New York: Seminar Press, s. 175–200.
- Todorov, Tzvetan (1981a): *Mikhail Bakhtine: Le principe dialogique suivi de Écrits du Cercle de Bakhtine*. Paris: Éditions du Seuil.
- Todorov, Tzvetan (1981b): Significance and meaning. In: Sylvère Lotringer – Thomas Gora (eds.), *Polyphonic Linguistics: The Many Voices of Émile Benveniste* (= Semiotica, Special Supplement). The Hague: Mouton, s. 113–118.
- Todorov, Tzvetan (1984): *Mikhail Bakhtin: The Dialogical Principle*. Translated by Wład Godzich. Minneapolis: The University of Minnesota Press.
- Toman, Jindřich (2011): *Příběh jednoho moderního projektu: Pražský lingvistický kroužek 1926–1948*. Z anglického originálu přeložil Vladimír Petkevič. Praha: Karolinum.
- Toman, Jindřich – Havránková, Marie (eds.) (2001): *Quadrilog: Bohuslav Havránek, Zdenka Havránková, Roman Jakobson, Svatava Pírková-Jakobsonová: Vzájemná korespondence 1930–1978*. Praha: Academia.

- Treviño, A. Javier (ed.) (2003): *Goffman's Legacy*. Foreword by Charles Lemert. Lanham – Boulder – New York – Toronto – Oxford: Rowman and Littlefield.
- Trubetzkoy, N. S. (1939): *Grundzüge der Phonologie* (= Travaux du Cercle linguistique de Prague, 7). Prague: Jednota československých matematiků a fysiků.
- Tylkowski, Inna (2012): *V. N. Vološinov en contexte: Essai d'épistémologie historique*. Limoges: Lambert-Lucas.
- Tylor, Edward B. (1871): *Primitive Culture: Researches Into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom*, 1. London: John Murray.
- Ulmer, Bernd (1988): Konversionserzählungen als rekonstruktive Gattung: Erzählerische Mittel und Strategien bei der Rekonstruktion eines Bekehrungserlebnisses. *Zeitschrift für Soziologie*, 17 (1), s. 19–33.
- Ungeheuer, Gerold (1967): Die kybernetische Grundlage der Sprachtheorie von Karl Bühler. In: *To Honor Roman Jakobson*. The Hague: Mouton, s. 2067–2086.
- Ungeheuer, Gerold (1984): Bühler und Wundt. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 9–67.
- Vachek, Josef (1984): Karl Bühler und die Prager Linguistenschule. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 2. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 247–254.
- van Dijk, Teun (ed.) (1987): *Handbook of Discourse Analysis*. New York: Academic Press.
- Vasil'jev, N. L. (1995): V. N. Vološinov: Biografičeskij očerk. In: Valentin Vološinov, *Filosofija i sociologija humanitarnych nauk*. Sankt-Peterburg: Acta-press, s. 5–22.
- Veltruský, Jiří (1984): Bühlers Organon-Modell und die Semiotik der Kunst. In: Achim Eschbach (ed.), *Bühler-Studien*, 1. Frankfurt am Main: Suhrkamp, s. 161–205.
- Verschuieren, Jef (1995): The pragmatic return to meaning: notes on the dynamics of communication, degrees of salience, and communicative transparency. *Journal of Linguistic Anthropology*, 5, s. 127–156.
- Verschuieren, Jef (1996): Contrastive ideology research: aspects of a pragmatic methodology. *Language Sciences*, 18, s. 589–603.
- Vološinov, V. N. (1983): Literary stylistics. In: Ann Shukman (ed.), *Bakhtin School Papers*. Somerton: Old School House, s. 93–152.
- Vološinov, V. (1926): Slovo v žizni i slovo v poezii: K voprosam sociologičeskoj poetiki. *Zvezda*, 6, s. 244–267. (Česky jako Bachtin, 1980a.)
- Vološinov, V. N. (1927): *Frejdzizm: Kritičeskij očerk*. Leningrad: GIZ. (Slovensky jako Bachtin – Vološinov, 1986a.)
- Vološinov, V. N. (1929): *Marksizm i filosofija jazyka: Osnovnyje problemy sociologičeskogo metoda v nauke o jazyke*. Leningrad: Priboj. (Slovensky jako Bachtin – Vološinov, 1986b.)
- Vološinov, V. N. (1973): *Marxism and the Philosophy of Language*. Translated by Ladislav Matějka and I. R. Titunik. New York – London: Seminar Press.
- Vološinov, Valentin N. (1975): *Marxismus und Sprachphilosophie: Grundlegende Probleme der soziologischen Methode in der Sprachwissenschaft*. Übersetzt von Renate Horlemann. Frankfurt am Main – Berlin – Wien: Ullstein.
- Vološinov, V. N. (1976): *Freudianism: A Marxist Critique*. Translated by I. R. Titunik. New York – San Francisco – London: Academic Press.
- Vološinov, V. N. (2000 [1930]): Stilistika chudožestvennoj reči. In: Michail Michajlovič Bachtin, *Frejdzizm. Formal'nyj metod v literaturovedenii. Marksizm i filosofija jazyka. Stat'i*. Moskva: Labirint, s. 517–572. (Anglicky jako Vološinov, 1983.)
- Wacquant, Loïc (2002a): Sociologická dílna v akci: Actes de la recherche en sciences sociales. Z angličtiny přeložila Nina Slipková. *Biograf*, 27, s. 85–89.

- Wacquant, Loic (2002b): Pierre Bourdieu. Z angličtiny přeložila Jadwiga Śanderová. *Biograf*, 27, s. 67–83.
- Wagner, Gerhard – Weiss, Gilbert (eds.) (2011): *A Friendship That Lasted a Lifetime: The Correspondence Between Alfred Schütz and Eric Voegelin*. Translated by William Petropulos. Columbia: University of Missouri Press.
- Wallace, Anthony F. C. – Atkins, John (1962): The meaning of kinship terms. *American Anthropologist*, 62, s. 58–80.
- Warnock, Geoffrey J. (1989): *J. L. Austin*. London: Routledge.
- Watzlawick, Paul (1978): *The Language of Change: Elements of Therapeutic Communication*. New York: Basic Books.
- Watzlawick, Paul (1998): *Jak skutečná je skutečnost? Mylné představy, klamání, porozumění*. Z německého originálu přeložil Zbyněk Vybíral. Hradec Králové: Konfrontace.
- Watzlawick, Paul – Beavin, Janet (1967): Some formal aspects of communication. *The American Behavioral Scientist*, 10 (8), s. 4–8.
- Watzlawick, Paul – Beavin, Janet – Jackson, Don D. (1967): *Pragmatics of Human Communication: A Study of Interactional Patterns, Pathologies, and Paradoxes*. New York: W. W. Norton Inc.
- Watzlawick, Paul – Beavin, Janet H. – Jackson, Don D. (1969): *Menschliche Kommunikation: Formen, Störungen, Paradoxien*. Bern: Verlag Hans Huber.
- Watzlawick, Paul – Beavin Bavelasová, Janet – Jackson, Don D. (1999): *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Z anglického a německého originálu přeložili Barbora Janečková a Zbyněk Vybíral. Hradec Králové: Konfrontace.
- Watzlawick, Paul – Beavin Bavelasová, Janet – Jackson, Don D. (2011): *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Druhé, revidované vydání. Z anglického a německého originálu přeložili Barbora Janečková a Zbyněk Vybíral. Brno: Newton Books.
- Watzlawick, Paul – Kreuzer, Franz (1988): *Die Unsicherheit unserer Wirklichkeit: Ein Gespräch über den Konstruktivismus*. München – Zürich: Piper.
- Watzlawick, Paul – Weakland, John H. (eds.) (1977): *The Interactional View: Studies at the Mental Research Institute, Palo Alto, 1965–1974*. New York: W. W. Norton Inc.
- Watzlawick, Paul – Weakland, John H. – Fisch, Richard (1974): *Change*. New York: W. W. Norton Inc.
- Waugh, Linda R. (1976): *Roman Jakobson's Science of Language*. Lisse: Peter de Ridder Press.
- Weaver, Warren (1949): Recent contributions to the mathematical theory of communication. In: Claude E. Shannon – Warren Weaver, *The Mathematical Theory of Communication*. Urbana: University of Illinois Press, s. 1–28.
- Weber, Max (1904): Die „Objektivität“ sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis. *Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik*, 19, s. 22–87. (Česky in: Weber, 1998, s. 7–63.)
- Weber, Max (1904/1905): Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus. *Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik*, 20 (1), s. 1–54, a 21 (1), s. 1–110. (První část vyšla česky, viz Weber, 1998, s. 185–245.)
- Weber, Max (1917): Der Sinn der „Wertfreiheit“ der soziologischen und ökonomischen Wissenschaften. *Logos*, 7 (1), s. 40–88. (Česky in: Weber, 1998, s. 64–108.)
- Weber, Max (1921/1922). *Wirtschaft und Gesellschaft: Grundriß der verstehenden Soziologie*. Tübingen: Mohr.
- Weber, Max (1971): *Gesammelte politische Schriften*. Tübingen: Mohr.
- Weber, Max (³³1976): *Soziologische Grundbegriffe*. Tübingen: Mohr.
- Weber, Max (1998): *Metodologie, sociologie a politika*. Vybíral, uspořádal a přeložil Miloš Havelka. Praha: OIKOYMENH.

- Weber, Max (1999): *Základné sociologické pojmy*. Nemecko-slovenská verzia. Preložil Milan Matiaška. Bratislava: SOFA.
- Weber, Samuel M. (1975): Der Einschnitt: Zur Aktualität Vološinovs. In: V. N. Vološinov (ed.), *Marxismus und Sprachphilosophie*. Frankfurt am Main: Ullstein, s. 9–45.
- Wegener, Philipp (1885): *Untersuchungen über die Grundfragen des Sprachlebens*. Halle: Niemeyer.
- Weinrich, Harald (1964): *Tempus: Besprochene und erzählte Welt*. Stuttgart: Kohlhammer.
- Weiss, Johannes (1975): *Max Webers Grundlegung der Soziologie*. München: Verlag Dokumentation.
- Weiss, Johannes (2009): Schutz on Weber: A Weberian View. In: Hisashi Nasu – Lester Embree – George Psathas – Ilija Srubar (eds.), *Alfred Schutz and His Intellectual Partners*. Konstanz: UVK, s. 33–47.
- Weissenborn, Jürgen (1988): Von der demonstratio ad oculos zur Deixis am Phantasma: Die Entwicklung der lokalen Referenz bei Kindern. In: Achim Eschbach (ed.), *Karl Bühler's Theory of Language: Proceedings of the Conferences Held at Kirchberg, August 26, 1984 and Essen, November 21–24, 1984* (= Viennese Heritage / Wiener Erbe, 2). Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins, s. 257–276.
- Whetherell, Margaret – Taylor, Stephanie – Yates, Simeon J. (eds.) (2001): *Discourse Theory and Practice: A Reader*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage.
- Whitehead, Alfred N. – Russell, Bertrand (1910–1913): *Principia Mathematica*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wiener, Norbert (1948): *Cybernetics, or Control and Communication in the Animal and the Machine*. New York: The Technology Press.
- Wiener, Norbert (1960): *Kybernetika neboli řízení a sdělování v živých organismech a strojích*. Z anglického originálu přeložili O. Hansš, J. Wehle, Z. Wunsch. Praha: Státní nakladatelství technické literatury.
- Williams, Glyn (1999): *French Discourse Analysis: The Method of Post-Structuralism*. London – New York: Routledge.
- Winkin, Yves (1999): Erving Goffman: What is a life? The uneasy making of an intellectual biography. In: Greg Smith (ed.), *Goffman and Social Organization: Studies in a Sociological Legacy*. London – New York: Routledge, s. 19–41.
- Wittgenstein, Ludwig (1922): *Tractatus Logico-Philosophicus*. With an Introduction by Bertrand Russell. [German text and English translation. Translated by C. K. Ogden.] London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co.
- Wittgenstein, Ludwig (1953): *Philosophical Investigations / Philosophische Untersuchungen*. [German text and English translation.] Translated by G. E. M. Anscombe. Oxford: Blackwell.
- Wittgenstein, Ludwig (1968): *Tractatus logico-philosophicus*. Z německého originálu (s přihlédnutím k anglickému překladu) přeložil Pavel Cmorej. In: Ján Bodnár (ed.), *Logický empirizmus a filozofia prírodných vied* (= Antológia z diel filozofov, 9). Bratislava: Vydavateľstvo politickej literatúry, s. 139–175.
- Wittgenstein, Ludwig (1992): *Poznámky o základech matematiky*. Z německého originálu s přihlédnutím k anglickému překladu přeložil Jiří Fiala. Praha: Hrnčířství a nakladatelství.
- Wittgenstein, Ludwig (1993a): *Tractatus logico-philosophicus*. Z německého originálu přeložil Jiří Fiala. Praha: OIKOYMENH / Svoboda – Libertas.
- Wittgenstein, Ludwig (1993b): *Filosofická zkoumání*. Z německého originálu přeložil Jiří Pechar. Praha: Filosofický ústav AV ČR.
- Wittgenstein, Ludwig (1993c): *Rozličné poznámky*. Z němčiny přeložil a doslov napsal Marek Nekula. Praha: Mladá fronta.

- Wittgenstein, Ludwig (2006): *Modrá a Hnědá kniha*. Z anglického a německého originálu přeložil Petr Glombíček. Praha: Filosofía.
- Wittgenstein, Ludwig (2007): *Tractatus logico-philosophicus*. Z anglického originálu přeložil Petr Glombíček. Praha: OIKOYMENH.
- Wittgenstein, Ludwig (2009): *Philosophische Untersuchungen / Philosophical Investigations*. [German text and English translation.] Translated by G. E. M. Anscombe, P. M. S. Hacker and Joachim Schulte. Revised fourth edition by P. M. S. Hacker and Joachim Schulte. Malden – Oxford – Chichester: Wiley-Blackwell.
- Wittgenstein, Ludwig (2010a): *O jistotě*. Z německo-anglického vydání přeložil a doslov napsal Vlastimil Zátka. Praha: Academia.
- Wittgenstein, Ludwig (2010b): *Poznámky o barvách*. Z německého originálu publikovaného v dvojazyčném vydání přeložil a úvodní studii opatřil Ondřej Beran. Praha: Filosofía.
- Wootton, Anthony J. (1975): *Dilemmas of Discourse: Controversies about the Sociological Interpretation of Language*. London: Allen Unwin.
- Wright, Georg Henrik von (1955): Ludwig Wittgenstein: a biographical sketch. *The Philosophical Review*, 64, s. 527–545. (Ve slovenském překladu in: Malcolm, 1993, s. 7–29.)
- Wuchterl, Kurt – Hübner, Adolf (1995): *Wittgenstein*. Z němčiny přeložil Jiří Horák. Olomouc: Votobia.
- Wunderlich, Dieter (ed.) (1972): *Linguistische Pragmatik*. Frankfurt am Main: Athenäum.
- Wunderlich, Dieter (1976): *Studien zur Sprechakttheorie*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Wünsche, Konrad (1985): *Der Volksschullehrer Ludwig Wittgenstein*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Ziffl, Paul (1967): On H. P. Grice's account of meaning. *Analysis*, 28, s. 1–8.